

Sa nakapadayag na ang Diyos sa kaugalingon kang Moises sa Sinai, naghulagway ang Mga Maghuhukom og kalibotang dili kaayo masanagon. Ayuhon nato kinig basa aron madiskubrihan ang natagong himaya nga natisok dinhi. Human sa talagsaong kasinatian sa Exodo, ang Mga Maghuhukom nagtudlo nga niining kalibutana karon, dili masinati ang matuod nga kagawasan gawas kon makigbisog kita aron pag-angkon niini. Pagtulon-an kini sa atong kasinatian. Kay bisag nagdala kanato og kalingkawasan si Kristo, gikinahanglan gihapon kini sa pagtahan sa kaugalingon ug pagsakripisyo alang sa mithi nga atong gipakabililhon. Busa, bisag naangkon na sa atong katigulangan ang nasudnong kalingkawasan, gikinahanglan gihapon nga makigbisog ug andam mosakripisyo alang sa katungod nato sa pagpakabuhi.

Sa sinugdan niining basahuna, milampos ang mga Israelita sa pag-angkon sa labing biniyaan nga kabungturan sa Canaan ug maibugon silang naglantaw sa tabunok nga patag nga gipuy-an sa mga pagano. Bisan pa niini, sulod sa kapid-an ka siglo sa pagbinantay sa mga karnero, inanay silang nangahimo nga gagmayng mag-uuma sa nahimutangan nilang pinuy-anan. Nagkahulugan kinig lawom nga kausabang katilingbannon; ug sama sa bisag unsang kausaban, mahitabo gayud nga mogula ang krisis sa bagong mga bili ug panglantaw.

Ang Mga Maghuhukom naghatag ug espesyal nga gibug-aton sa tentasyon sa pagsimba ug mga diyos-diyos. Ang mga mag-uumang Kananeo may madahinong tinuohan nga nagsaulog sa mga pwersa sa kinabuhi ug maayong ani. Sa mga pangilin naghiusa sila ug nagbansay sa ritwal sa balaang panghilawas diin nangamuyo sila sa ilang mga diyos, sa mga baal, nga panalanginan sila alang sa ulan ug abundang ani. Niining kasaulugana, lisod makadumili ang mga Israelita sa pag-apil sa paganong mga siliangan.

Gawas pa, ang mga Israelita biktima usab sa lain-laing matang sa pagdaug-daog nga nakapasamot sa ilang pag-antos.

Ang mga Manluluwas

Niining kahimtanga, sa mga Israelita isip katawhang nabahin-bahin ug wala magkahugpong, may mitumaw nga mga pangulo sa taliwala nila nga kasagaran taga-bukid. Sa pipila ka higayon nasinati nila ang daghang kadaugan (basaha ang mga ulohan 4 nagdoto sa 5).

Naila sila nga Sofetim sa ato pa, mga pangulo o maghuhukom. Mahitabo nga may mga pangulo nga wala mangatungdanan sa husgado, apan gitawag ug Maghuhukom. Apan kihatagan ug laing kahulogan ang “maghuhukom”: mga dalan sila sa hustisya sa Diyos.

Ang mga Maghuhukom dili santos. Apan bisan pa niini, giila sila sa Israel nga mga manluluwas, gasa sa kaluoy ni Yahweh. Tinuod nga dili diyosnong buhat ang pagpatay sa pangulo sa kaaway o sa mga Pilisteo. Apan kon lantawon nato ang ilang palibot, nagpakita silag kaisog ug pagtuo taliwala sa katawhan diin naghari ang kakuyaw. Gisugdan nila ang laing yugto sa kasaysayan pinaagi sa pagbuntog sa nagpasulabing kahadlok sa ilang kaigsuonan.

Ang bayanihanong mga buhat sa mga Maghuhukom malipayong gibalik-balik ug handom sulod sa daghang katuigan, hangtod nga nahimong kasugiran. Apan, ang tag-sulat nga naghiusa niining mga istoryaha sa usa ka basahon, nakamatngon sa kumon nga mga rason nga nakalangay sa kalingkawasan. Nakamatikod siya niining han-aya sa mga hitabo:

- Ang mga Israelita mibiya kang Yahweh ug misimba og mga diyos-diyos.
- Busa, gitugyan sila ni Yahweh sa mga kaaway.
- Ang mga Israelita miila sa ilang kasaypanan ug misangpit kang Yahweh.
- Unya, si Yahweh mituboy ug manluluwas.

Apan sa naangkon na nila ang kadaugan ug human sa dyotayng kalinaw, nalimot na usab nila ang ilang mision. Niining kalibutana, dili makab-ot ang piho ug hingpit nga kalingkawasan.

1 •¹ Sa pagkamatay ni Josue nangon-sulta kang Yahweh ang mga Israelita: “Kinsa kanamo ang unang makig-away sa mga Kananeo?”² Mitubag si Yahweh: “Mounag asdang ang Juda. Ihatag ko ang yuta sa ilang kamot.”³ Busa, ang katawhan sa Juda miingon sa ilang mga igsoon sa kaliwat ni Simeon: “Tabangi kami pagbihag sa yuta nga ihatag kanamo. Tabangan usab namo kamo pagbihag sa yuta nga ihatag kaninyo.” Sa ingon, nagkahugpong sila sa pakig-away.

⁴ Sa pagsulong sa kaliwat ni Juda gitugyan ni Yahweh sa ilang kamot ang mga Kananeo ug Perezeo. Sa Bezez nabuntog nila ang 10,000 ka tawo.

⁵ Gikasangka nila didto si Adoni-Bezez mao nga nagkaguliyang ang mga Kananeo ug Perezeo. ⁶ Midagan si Adoni-Bezez apan ilang gigukod. Nadakpan siya ug giputlan sa kumagko sa kamot ug tiil. ⁷ Unya, miingon siya: “70 ka hari ang giputlan ko sa kumagko sa kamot ug tiil, namunit na lang sila sa mumho ilalom sa akong lamisa, apan karon gibuhat kanako sa Diyos ang gibuhat ko kanila kaniadto.” Gidala siya sa Jerusalem ug namatay didto.

⁸ Gisulong ug giangkon usab sa Juda ang syudad sa Jerusalem. Human pamatya ang mga lumulupyo, gisunog nila ang syudad. ⁹ Unya, midulhog sila aron pagsulong sa mga Kananeo nga namuyo sa mga bukid sa Negueb ug sa kapatagan sa kasadpan. ¹⁰ Giataki usab nila ang mga Kananeo sa Hebron nga gitawag usab ug Quiriat Arba niadtong panahona. Nabuntog ang Sefaf, Ajiman ug Tolmai. ¹¹ Gikan didto gisulong nila ang taga-Debir, syudad nga gitawag usab ug Quiriat-Sefer. ¹² Unya, misaad si Caleb: “Akong ipaminyo ang akong anak nga babaye, si Axa, sa makabihag sa Quiriat-Sefer.” ¹³ Si Otoniel nga anak ni Quenaz, ug manghod ni Caleb ang nakakuha sa syudad. Busa, gipaminyo ni Caleb si Axa nga iyang anak, kang Otoniel.

¹⁴ Unya, giaghat ni Axa si Otoniel sa pagpangayog yuta kang Caleb. Nanaog si Otoniel sa asno ug gipangutana siya ni Caleb: “Unsay imong tuyo?” ¹⁵ Mitubag siya: “Taga-i akog maayo kaayong regalo! Imo akong gipapuyo sa Negueb busa taga-i usab akog mga tubod sa tubig.” Mao nga gihatag ni Caleb ang mga tubod sa kabungturan ug kapatagan.

¹⁶ Mikuyog ang mga Quenita nga kaliwat sa ugandang lalaki ni Moises ngadto sa

katawhan sa Juda sa pagtungas gikan sa syudad sa mga palma ngadto sa disyerto sa Juda, utlanan sa Negueb, duol sa Arad. Nanimuyo sila didto uban kanila.

¹⁷ Ang katawhan sa Juda ug ang ilang mga igsoon nga gikan sa kaliwat ni Simeon misulong sa mga Kananeo sa Sefaf ug gilaglag kini. Tungod niini, ang syudad ginganlag Horma. ¹⁸ Gisakop usab sa Juda ang Gaza, Ascalon ug Acaron lakip ang mga kalungsuran ug tagsa-tagsa ka teritoryo niini.

¹⁹ Bisag nabihag nila ang kabukiran tinabangan ni Yahweh, apan dili nila mapapahawa ang mga lumulupyo sa patag nga nakigbisog ginamit ang mga karwaheng puthaw. ²⁰ Sumala sa gisaad ni Moises, gihatag nila ang syudad sa Hebron kang Caleb nga nakapapahawa sa tulo ka anak nga lalaki ni Anac. ²¹ Apan wala molampos ang kaliwat ni Benjamin sa pagpapahawa sa mga Jebuseo sa Jerusalem. Anaa giha-pon sila hangtod karon.

²² Nakigbatok sa Betel ang katawhan ni Jose tinabangan ni Yahweh. ²³ Nagpadala silag mga espiya sa Betel nga kaniadto gitawag ug Luz. ²⁴ Unya, nakatagbo silag tawo gikan sa maong syudad ug ila kining giingnan: “Tug-ani kamig unsaon pagsulod sa syudad ug among ipasalig kanimo nga dili ka namo unsaon.” ²⁵ Mao nga gitudluan niya sila sa agianan. Busa, nanulod sila ug gipatay ang tanang taga-syudad, apan wala nila hilabti kadong tawhana uban sa tibook niyang pamilya. ²⁶ Unya, miadto kini sa yuta sa mga Heteo. Nagbuhat siya didto syudad nga ginganlan niyag Luz, ang ngalan nga nagpabilin hangtod karon.

²⁷ Wala hinuon papahawaa ni Manases ang katawhan sa Betsan, o ang Tanac, ni ang mga lumulupyo sa Dor, sa Ibleam ug Meguido kay desidido man pagpuyo ang mga Kananeo niining mga siyudara ug sa mga lungsod nga nagsalig niini. ²⁸ Apan sa nagkakusog na ang mga Israelita, gihimo nilang ulipon ang mga Kananeo ug wala ra papahawaa sa ilang lugar. ²⁹ Wala usab palayasa sa kaliwat ni Efraim ang mga Kananeo sa Gazer; ³⁰ ni sa kaliwat ni Zabulon ang taga-Quetrom o Nalol. Nagpuyo sila uban kanila, apan gihimo nilang mga ulipon.

³¹ Wala usab palayasa ni Aser ang katawhan sa Acco, Sidon, ni sa Majaleb, o sa Acczib, Jelba, Afec ug Rejob.

³² Tungod niini, nag-uban ang katawhan

• **1.1** Ang unang ulohan nagpahayag sa ilang kadaogan. Dili kini sama sa gipakita sa Josue. Hinay kini ug lisod. Ang mga Israelita wala motuman sa sugo sa pagpapha sa mga pagano, bisag mao unta kini ang maghatag kanilag kasigurohan sa pagtoo sa bugtong nga

Diyos. Sukwahi ang nahitabo: hapsay ug malinawon ang ilang relasyon sa mga pagano nga midala kanila sa pagsimbag mga diyos-diyos.

Itandi ang bersikulo 8 ug 22: Walay kasigurohan sa maong kahimtang.

ni Aser ug ang mga Kananeo nga lumulupyo didto, kay dili sila mapapahawa niadtong dapita. ³³Mao usab ang katawhan ni Neftali, wala makapahawa sa taga-Bet-semes ug Bet-Anat nga nanimuyo uban sa mga Kananeo adtong dapita. Hinuon, nahimo usab nga mga ulipon ang taga-Bet-semes ug Bet-anat.

³⁴Wala tugti sa mga Amorita ang mga kaliwat ni Dan sa pagdulhog sa patag. Nagpabilin sila sa kabukiran. ³⁵Nagpabilin usab ang mga Amorita sa HarJeres, Ayalon ug Selebin. Apan sa nakusgan ug nalig-on na ang katawhan ni Jose, gipugos nila ang mga Amorita sa pagpaulipon kanila. ³⁶Ang teritoryo sa mga Amorita miabot sa bakilid sa Acrabim, gikan sa Sela ngadto na sa ibabaw.

2 • ¹Mitungas ang anghel ni Yahweh gikan sa Guilgal paingon sa Boquim diin nagkatigom ang mga Israelita, ug miingon siya: “Akoy nagpagawas kaninyo sa Ehipto, ug nagpadala kaninyo sa yuta nga akong gisaad sa inyong kagikanaan. Giingnan ko sila: ‘Dili ko lapason ang akong kasabotan uban kaninyo. ²Apan dili usab kamo maghimog kasabotan uban sa mga Kananeo ug gub-a ang ilang mga altar.’ Apan wala ninyo tumana ang akong sugo. Nganong wala ako ninyo tahora? ³Karon, dili ko papahawaon kining mga nasora nga anaa kaninyo. Mahimo ninyo silang kaaway ug alang kaninyo mahimong lit-ag sa pagpakasala ang ilang mga diyos-diyos.”

⁴Humag sulti sa anghel ni Yahweh, nagminatay ug bakho ang tanang Israelita. ⁵Busa, gihinganlan nilag Boquim kadtong lugara, ug naghalad silag mga sakripisyo kang Yahweh.

⁶Dihang napalakaw na ni Josue ang mga Israelita, mipuyo ang tagsa-tagsa sa yuta nilang kabilin. ⁷Nag-alagad kang

Yahweh ang katawhan sa tanang adlaw sa kinabuhi ni Josue ug sa mga kagikanaan nga misunod kaniya pagkapangulo. Naksakihan nila ang dagko kaayong butang nga gihimo ni Yahweh alang sa Israel. ⁸Si Josue, anak ni Nun, sulugon ni Moises, namatay sa edad nga 110. ⁹Gilubong siya sa utlanan sa iyang kabilin sa Timnsheres, sa mga bukid sa Efraim, sa amihanan sa bukid Gaas. ¹⁰Namatay ang tanan niadtong kaliwata ug gipulihag laing henerasyon nga wala na makaila kang Yahweh. Ug wala usab sila masayod sa gihimo niini alang sa Israel.

Ang sumada: pagsupak ug silot

• ¹¹Unya nakasala ang mga Israelita kang Yahweh ug mialagad sila sa mga Baal. ¹²Mibiya sila kang Yahweh, ang Diyos sa ilang kagikanaan nga nagpagawas kanila sa Ehipto, ug misilbi sa laing mga diyos: ang mga diyos sa ilang silingang katawhan. Miyukbo sila niini busa, gipapungot nila si Yahweh.

¹³Sa pagkakita ni Yahweh nga mibiya sila aron pagsilbi kang Baal ug Astarte, ¹⁴nasuko siya. Busa, gihatag sila sa kamot sa mga kawatan nga mibiya kanila sa kaalaot. Siya mismo ang nagtugyan kanila sa mga kaaway sa palibot nila. Dili makalihok ang mga Israelita batok kanila. ¹⁵Mabatian gani nila nga may igo na silang kusog sa pagsulong, talikdan sila ni Yahweh. Padad-an silag kadaot, sumala sa iyang gipasidaan ug gisaad. Nakapa-

• **2.1** Ang anghel ni “Yahweh” miadto sa Betel gikan sa Guilgal, ang unang alampoanan sa mga Israelita sa Palestina, daplin sa Jordan. Nasayod na ta nga ang Anghel ni Yahweh laing ngalan ni Yahweh mismo.

Ang sala mao ang wala paguba ug paglaglag sa tinoohan ug kultura sa mga Kananeo. Angang hinumdoman nga sa sinugdan gihatag ang matuod nga pagtoo sa pipila ka tribo nga walay pangulo ni kahugpongan, ug nga, gilibotan sila sa mas abanti, apan paganong kultura. Nagtudlo ang kasaysayan nga kon magbag-o sa pagkinabuhi ang katawhan, mabsab usab ang paagi nila sa pagsimba.

Dayag ang panghitabo karon. Kasagaran matintal sa pagbiya sa tinoohan ug pagsagop sa kinabuhi sa syudad, diin wala nay luna sa pagtoo nga nadawat sa ginikanan ang mibalhig puyo gikan sa kabukiran ngadto sa dagkong syudad.

Nakasinati ang mga Israelita og dagkong pagsulay ug katalagman. Apan milagro nga nagpabilin ang pagtoo sa bugtong Diyos; nasulayan hinuon.

• **11.** Nagsugod dinhi ang ikaduhang pasina sa Mga Maghuhukom. Human hinumdoman ang kamatayon ni Josue (Jos.23:31), gihatag ang mga hinungdan sa dagan sa panghitabo:

Ang una, sa pagkapakyas sa Israel sa pag-abog sa mga Kananeo – pagluib kini kang Yahweh.

Apan naghatag ang basahon og laing katinawan. Gipasagdan sa Diyos nga mabuhi ang mga kaaway:

- aron masulayan ang katawhan (2:22)
- aron mabansay sila sa pakiggubat (3:2)
- aron dili madisyerto ang nasod (Ex 23:29; Dt 7:22).

hingawa ug nakahadlok kini pag-ayo sa mga Israelita.

¹⁶Unya, nagmugna si Yahweh ug mga “maghuhukom” nga miluwas sa mga Israelita sa midaugdaog kanila. ¹⁷Apan wala nila sunda ang mga maghuhukom. Miyukbo gihapon sila sa ubang diyos-diyos ug gisimba nila. Mibiya sila sa dalan sa ilang kagikanaan nga nagsubay sa mga sugo ni Yahweh. Wala nila subaya ang agianan sa ilang kagikanaan sa pagkamasulundon sa sugo ni Yahweh.

¹⁸Kon magsugo si Yahweh ug usa ka maghuhukom sa pagpakita sa kaugalingong katawhan, maga-uban si Yahweh. Giluwas sila sa mga kaaway, ug milungtad kini samtang buhi pa ang maghuhukom. Naluoy si Yahweh sa iyang katawhan nga nag-antos tungod sa pandaug-daog ug pagsakit kanila. ¹⁹Apan sa pagkamatay sa maghuhukom, mibalik sila sa ilang binuhatan nga mas labaw pa kalimbo-angan kay sa ilang kagikanaan. Nag-simba ug nagsilbi sila sa ubang diyos-diyos. Wala nila isalikway ang paganong binuhatan ug badlungong pamaagi.

²⁰Mao nga nasuko si Yahweh sa Israel ug miingon: “Wala tumana sa mga tawo ang kasabutan nga gihimo ko uban sa ilang mga kagikanaan ug wala ako nila sunda. ²¹Karon, dili ko usab papahawaon sa ilang taliwala ang mga nasod nga nagpabilin sa

pagkamatay ni Josue. ²²Sulayan ko ang mga Israelita pinaagi niining mga nasora. Sa ingon, mahibalo ako kon mosunod ba sila kanako sama sa gibuhay sa ilang kagikanaan.

²³Gipasagdan ni Yahweh kadtong mga nasora sa ilang nahimutangan; wala kuhaa ang ilang yuta – hinungdan nga wala sila ihatag sa mga kamot ni Josue.

3¹ Kini ang mga nasod nga gipasagdan ni Yahweh aron pagsulay sa mga Israelita nga wala pa makasaksi sa bisag unsang gubat sa Canaan. ²Gipasagdan niya nga magpabilin kining mga tawhana aron ang batan-ong kaliwat sa Israel nga wala pa makaagig gubat makahibalag unsaon pagpakiggubat. ³Sila mao ang lima ka ginoo sa mga Filisteo ug sa tanang Kananeo, ang taga-Sidonio ug ang mga Jeveo sa Bukid sa Lebanon, gikan sa bukid sa Baal-Hermon hangtod sa ganghaan sa Jamat.

⁴Nagpabilin sila aron pagsulay sa Israel; aron makit-an kon mosunod ba ang mga Israelita sa mga balaod ni Yahweh, nga gihatag sa ilang kagikanaan pinaagi kang Moises. ⁵Busa, nagpuyo ang mga Israelita uban sa mga Kananeo, Heteo, Amorreo, Pereseo, Jeveo ug Jebuseo. ⁶Nakigmi-nyoay sila sa mga anak niining mga tawhana. Gipaasawa nila ang ilang mga anak nga babaye sa mga anak lalaki sa maong katawhan. Ug nag-alagad sila sa ilang mga diyos.

Si Otoniel, Ehud ug Samgar

• ⁷Nakahimo ug dautan ang mga Israelita batok kang Yahweh. Gikalimtan nila si Yahweh nga ilang Diyos, ug nagsilbi sila sa mga Baal ug Asera. ⁸Busa, miulbo ang kasuko ni Yahweh batok sa Israel. Gibiyaan sila niini sa mga kamot ni Cusan Risataim,

Gisumada dinhi ang pagtulon-an sa Dt 4:1-31.

Kanunayng gipakita ang Diyos nga magtutudlo. Kay ang Israel lumadnon pa man kaayo ug nakasabot lang sa makita ug mabati, gitudloan sila sa Diyos pinaagi sa materyal nga ganti ug silot. Sa ulahing mga siglo, sa mas hingkod na ang ilang pagtoo, naamgohan nila nga ang matuod nga ganti ug silot dili maangkon niining kinabuhia.

...nga gibiyaan siya...(b. 13) Ang Baal, sa ato pa Ginoo, nagkahulogan sa bisag unsang diyos sa mga Kananeo, labi na gyod sa makapaulan. Ang mga Asera, diyos labi na sa yuta ug sa pagsanay.

Unya, si Yahweh...(b. 16) Gitawag silag maghuhukom, kay niadtong panahona ang

paghukom sa katawhan ug ang pagdumala pareho ra og kahulogan (basaha ang pasiuna). Gipakita sa ulohan 3 ang tulo ka Maghuhukom.

• **3.7 Dili maayo ang...**(b. 7, 8) Ang teksto kanunayng nagpahinumdong: ang mosimbag diyos-diyos sa kaugalingong kabubut-on, maulipon nga supak sa iyang kabubut-on. Itandi kini sa I S 7:3.

...ang Espiritu ni Yahweh...(b. 10) Basaha ang komentaryo sa 11:1.

Samtang nakigsangka si Otoniel ug Ehud batok sa mga Edomita, Moabita ug Amorita, nakig-away sab si Samgar sa mga Filisteo. Miabot siya sa ilang kababayonan sa samang panahon nga miabot ang mga Israelita gikan

hari sa Aram, ug naulipon sila niini sulod sa walo ka tuig.

⁹ Apan, inig sangpit nila kang Yahweh sa pakitabang, nagpili si Yahweh ug manluluwas nga usa kanila. Siya mao si Otoniel, anak ni Quenaz, manghod ni Caleb ang nagluwas kanila. ¹⁰ Anaa kaniya ang espiritu ni Yahweh ug nangulo siya sa Israel sa pagpakiggubat. Gihatag ni Yahweh sa iyang kamot si Cusan Risataim, hari sa Aram. ¹¹ Busa, nabuntong ni Otoniel ang hari, ug ang yuta nakatagamtam ug kalinaw sulod sa 40 ka tuig hangtud sa namatay si Otoniel, anak ni Quenaz.

¹² Nagbuhat na usab ug daotan sa mata ni Yahweh ang mga Israelita. Busa, gihatagan ni Yahweh ug gahom si Eglon, hari sa Moab sa ingon, maatake sila niini.

¹³ Nakighiusa si Eglon sa mga Amorita ug Amalecita nga nangandam ug nagdungan pagsulong. Gibuntong nila ang Israel ug gikuha ang syudad sa mga Palmera. ¹⁴ Naulipon ni Eglon, hari sa Moab, ang mga Israelita sulod sa ¹⁸ ka tuig. ¹⁵ Apan, misangpit na sab sila ni Yahweh sa pakitabang, ug mipadala siyag manluluwas, si Ehud, anak ni Guera nga walhon, sa kaliwat ni Benjamin.

Gipadala siya sa mga Israelita ug gasa nga dad-on ngadto kang Eglon, hari sa Moab. ¹⁶ Dayon, naghimo si Ehud ug punyal nga duhay sulab, 18 ka pulgadas ang gitas-on ug gihigot niya kini sa iyang tuong paa ilalom sa iyang gisul-ob. ¹⁷ Unya, miadto siya aron paghatag sa gasa kang Eglon, hari sa Moab nga tambok kaayo. ¹⁸ Humag hatag ni Ehud sa mga gasa, gipagawas niya ang mga tawo dala ang mga gasa. ¹⁹ Sa diha na siya sa dapit sa mga diyos-diyos, duol sa Guilgal, mibalik siya sa hari. Giingnan niya si Eglon: “May sikreto akong mensahe alang kanimo, O hari.” Si Eglon, hari sa Moab, miingon sa iyang mga tawo: “Biyai ako!” Ug mibiya ang tanan nga anaa sa kwarto.

²⁰ Unya, giduol niya ang hari nga naglingkod ug nag-inusara sa lawak sa ibabaw sa iyang palasyo. Miingon si Ehud: “Talahuron, may mensahe ako nimo gikan sa Diyos.” Mitindog ang hari. ²¹ Unya, si Ehud, ginamit ang walang kamot, gikuha ang

punyal sa tuo niyang paa ug giduslak ang tiyan sa hari. ²² Midulot ang sulab ug milahos kini sa likod sa hari lakip ang kuptanan niini. Wala ibta ni Ehud ang punyal, ug natabunan kini sa tambok sa hari. ²³ Milukso si Ehud sa bintana human trangkahi ang tanang pultahan sa atop.

²⁴ Sa wala na siya, miadto ang mga ulipon. Nakita nila nga gitrangkahan ang mga pultahan sa lawak sa ibabaw. Naghunahuna sila: “Basig nagpahulay ang hari sa hayahayng lawak.” ²⁵ Busa, naghulat silag pipila ka oras. Apan nagpabiling sirado ang mga pultahan. Sa katapusan, gikuha nila ang yawi ug giablhan ang pultahan. Naghigda sa salog nga patay ang ilang talahuron.

²⁶ Miikyas si Ehud samtang giatiman sa mga ulipon ang ilang hari. Miagi siya sa dapit sa mga diyos-diyos ug nakaabot sa hilwas nga dapit sa Seira. ²⁷ Pag-abot niya didto, nagpatingog siya ug trumpeta sa bukid sa Efraim. Unya, iyang gipanguluhan ang mga Israelita nga nangdulhog uban kaniya. ²⁸ Mitindog siya sa atubangan nila ug miingon, “Sunod kamo kanako. Gitugyan ni Yahweh sa atong kamot ang katawhan sa Moab, atong kaaway.” Nangdulhog sila uban kaniya. Gialihan nila ang tanang agianan sa Jordan paingon sa Moab ug wala na nila paagii.

²⁹ Nabuntong ang Moab niadtong higayona. Nakapatay silag 10,000 ka kusgan ug isog nga mga sundalo sa Moab. Walay gibilinan. ³⁰ Niadtong adlaw naulipon sa Israel ang Moab. Unya, nagpabiling malinawon ang kayataan sulod sa 80 ka tuig.

³¹ Unya, mitungha si Samgar, anak ni Anat, nga nakapatayg 600 ka Filisteo ginamit ang ugsok sa baka. Giluwas usab niya ang Israel.

Si Debora ug Barac

4 ¹ Sa kamatayon ni Ehud, naghimo na usab ug daotan sa mata ni Yahweh ang mga Israelita. ² Busa, gitugyan sila sa gahom ni Yabin, ang hari sa Canaan. Naghari si Yabin sa Jasar, ug si Sisara nga taga-Harose

sa kamingawan. Sangkap sa gamhanong armas ang mga Pilisteo, ug lig-ong nagkahugpong. Giokupahan nila ang lima ka syudad – Gat, sa Asdot, sa Ascalon, sa Ecron ug Gasa, ug ang naglibot nga kayataan.

Gikontrolar nila ang tabunok nga patag subay sa Dagat sa Mediterraneo ug kanunayng naghisa sa mga Israelita nga namuyo sa kabungtoran ang ilang kasundalohan. Hingpit silang gibuntong ni Hari David, apan nagpabilin ang ilang ngalan sa Palestina, ngalan sa nasod sa Israel, kinuha sa pulong: “Pelistina.”

• **4.1** Si Jabin, hari sa Canaan, naghari sa kapatagan sa amihanang Canaan nga gitawag og Jesrael. Nakaangkon og dakong kadaogan dinhi ang mga Israelita panahon sa mga Maghuhukom.

Si Debora, babayeng Maghuhukom sa Israel. Nagpakanaog siya sa hustisya sa ngalan ni Yahweh. Talagsaon ang gidala niyang kaakohan, kay kasagaran gayod, ang mga lalaki may mangako sa sosyal ug relihiyosong gimbuhaton. Gikan sa Amihanang iyang gigugo si Barac, apan midumili kini sa pag-adto nga

ang kumander sa iyang kasundalohan.

³Misangpit tabang kang Yahweh ang mga Israelita. May 900 ka karwahe sa gubat si Yabin nga nangdaugdaog sa mga Israelita sulod sa 20 ka tuig.

⁴Niadtong panahona, si Debora, propeta ug asawa ni Lapidot, ang nangulo sa Israel. ⁵Naglingkod siya sa korte nga ginganlag Palmera ni Debora, tunga-tunga sa Rama ug Betel, sa yuta sa Efraim. Gisulbad niya didto ang mga reklamo nga gidala kaniya sa mga Israelita. ⁶Unya, nagpadala siyag tawo aron pagkuha kang Barac, anak nga lalaki ni Abinoam sa lungsod sa Cades sa Neftali. Ug giingnan niya: “Kini ang sugo ni Yahweh: Lakaw, tipona ang katawhan sa Bukid Tabor. Paubana ang 10,000 ka tawo sa mga kasundalohan ni Neftali ug Zabulon, kay ⁷dad-on ko kanimo si Sisara sa sapa Cison uban sa iyang mga karwahe ug sundalo. Ihatag ko siya sa imong kamot.

⁸Mitubag si Barac: “Kon muoban ka kanako, moadto ako; kon dili, dili usab ako moadto.” ⁹Mitubag si Debora: “Mouban ako kanimo. Apan kon kanay imong buhaton dili maimo ang dungog sa kadaugan, kay itugyan ni Yahweh si Sisara sa usa ka babaye.” Sa maong paagi miuban si Debora kang Barac sa Cades.

¹⁰Gitawag ni Barac ang gikan sa Zabulon ug Neftali. Misunod kaniya ang 10,000 ka tawo. Miuban usab si Debora. ¹¹Nianang higayona, nagkampo si Heber, ang Quenita, duol sa tugas sa Zaannim, sa may Cades. Mibulag siya sa ubang Quenita nga kaliwat ni Hobab, ang bayaw ni Moises. ¹²Unya, nahibaloan ni Sisara nga mitungas si Barac sa Bukid Tabor. ¹³Gi-

pundok niya ang iyang 9000 ka karwahe sa gubat lakip ang iyang kasundalohan. Mibiya sila sa Heroset padulong sa sapa sa Cison. ¹⁴Unya, miingon si Debora kang Barac: “Bangon! Adlaw kini nga itugyan ni Yahweh si Sisara sa imong kamot. Karong adlaw mag-una kanimo si Yahweh.”

Busa, midulhog si Barac gikan sa Bukid Tabor uban ang 10,000 ka tawo. ¹⁵Ug gipabuntog kaniya ni Yahweh si Sisera, ang mga karwahe niini ug tibuk kasundalohan. Nanaog si Sisara sa iyang karwahe ug miikyas. ¹⁶Apan gigukod kini Barac ang mga karwahe ug kasundalohan ngadto sa Haroset-ha-goyim. Nahurot ang tanang kasundalohan ni Sisera. Walay nakaiikyas.

¹⁷Ug midangop si Sisera didto nga nagdalagan paingon sa tolda ni Yael, ang asawa ni Heber nga Quenita kay anaa may maayong relasyon ang kaliwat sa mga Quenita ug kaliwat sa mga Kananeo ni Yabin, ang hari sa Jasor.

¹⁸Migawas si Yael aron pagsugat kang Sisera ug miingon: “Ari agi, talahuron. Ayawg kahadlok.” Misulod si Sisera ug gitagoan siya ni Yael sa habol. ¹⁹Unya, nangayo siyag gamayng tubig aron mahupay ang kauhaw. Miabli ang babaye ug sudlanan sa gatas nga panit, ug gipainom siya. Dayon, gihabolag balik. ²⁰Miingon si Sisera: “Barog sa may pultahan. Kon may mangutana, ingna siya nga wala kay kauban.” ²¹Tungod sa iyang kapoy nakatulog si Sisera. Unya, ang babaye mikhugang martilyo ug ugsok sa tolda, miduol kang Sisera ug gidukdok ug palapos ang ugsok sa agtang ni Sisera. Midulot kini sa yuta ug namatay siya. ²²Sa pag-abot ni Barac, gisugat siya ni Yael nga miingon: “Sulod. Pakitaon ko kanimo ang tawong

mag-inusara. Nagpakitabang hinuon siya sa mga tribo ni Efraim ug Benjamin nga mitubag kang Debora. Gipakita usab ni Barac nga wala siyay salig kang Yahweh hangtod nga nakauban niya si Debora.

Ang pasidungog tungod sa ilang kadaogan, naadto kang Debora, dili kang Barac, kay midumili man kini sa kinatibuk-ang pagtahan sa kaulingon. Taas ang pagtamod sa Biblia kang Debora, ang nakadasi sa pag-alsa sa katawhan.

imong gipangita.” Misulod siya ug naka si Sisera nga patay na. May ugsok sa tolda ang agtang.

²³ Nianang adlaw gipaubos ni Yahweh si Yabin atubangan sa mga Israelita; ²⁴ ug wala sila moundang hangtod nga nahurot ang mga Kananeo.

Ang awit ni Debora

5 * ¹ Nianang adlaw si Debora ug Barac, anak nga lalaki ni Abinoam, nanganta nining maong awit:

² Kon ang mga manggugubat sa Israel mangulo sa pakiggubat,
Ug ang katawhan madasigong naghalad sa ilang kaugalingon –
Dayga si Yahweh!

³ Paminaw, O mga hari; Pamati pag-ayo, O mga prinsipe.
Kay kantahan ko si Yahweh.

Sa Diyos sa Israel, ihalad ko ang pagdayeg.

⁴ Sa paggawas nimo sa Seir, O Yahweh, sa imong pag-anhi gikan sa kampo sa Edom,
ang yuta mikurog, ang kalangitan mibunok,
ug ang mga panganod mibubog ulan.

⁵ Nauyog ang mga bukid sa atubangan ni Yahweh,
Sa atubangan ni Yahweh – ang Diyos sa Israel.

⁶ Sa mga adlaw ni Samgar, anak nga lalaki ni Anat,
Sa mga adlaw ni Yael, ang mga panon sa mga tawo, mananap ug kabtangan nahunong;

Ug ang mga byahedor nangawala sa laing kadalanan.

⁷ Walay mga pangulo ang Israel hangtod nga ako, si Debora,
nagmata ug mibangon isip inahan sa Israel.

⁸ Misunod sila sa mga bag-ong diyos, ug may gubat nga midangat kanila.
Dyotay ra kaayo ang taming o hinagiban

alang sa 40,000 ka lalaki sa Israel.

⁹ Ang akong kasingkasing anaa sa mga pangulo sa Israel,
taliwala sa katawhan nga madasigong mihalad sa kaugalingon.

Daygon si Yahweh!

¹⁰ Kamo nga nagsakay sa puting mga asno,

ug galingkod sa mga montura,

ug kamo nga naglakaw sa kadalanan,
Paghinuktok kamong tanan!

¹¹ Paminawa ang tingog sa nagbahin-bahin sa kinawat duol sa paimnanan,
sa mga tawo ug kahayopan.

Ilang giawit ang mga pabor nga gihimo ni Yahweh sa Israel ug sa katawhan ni Yahweh, ang mga Israelita.

Unya nagmartsa sila paingon sa mga ganghaan.

¹² Pagmata na, Debora, pagmata!
Pagmata! Mata na ug sugdi ang pag-awit.
Bangon, Barac! Ug dad-a ang imong mga binihag,

Anak ni Abinoam.

¹³ Ang mga nahibiling katawhan nangadto sa mga bantugan!
Ang katawhan ni Yahweh miduol kanako nga mas kusgan pa kay sa mga isog!

¹⁴ Ang imong mga gamot, O Efraim, atua sa Amalec;
ang imong igsoon, ang Benjamin, atua sa imong luyo uban sa imong kausandalohan.

Gikan sa Makir ang nagmando nagmartsa;

sa Zabulon ang pangulo nagdala sa mga baston nga tumbaga.

¹⁵ Ang mga pangulo sa Isacar kauban ni Debora;

tinuod nga ang Isacar kauban ni Barac; ang katawhan nagdaling nagsunod sa ilang mga tunob ngadto sa kapatagan.

May kusog nga panagsultihay sa mga sakop sa banay ni Ruben.

¹⁶ Nganong nagpabilin kamo sa inyong grupo ug naminaw sa plawta diha sa panon?
Ang mga banay ni Ruben dili makahukom.

¹⁷ Ang Gilead nagpabilin sa pikas nga bahin sa Jordan.

Ug Dan, nganong nagpabilin ka man sa imong mga barko?

Ang Aser nagpabilin sa kabaybayunan; nagpakahilom siya sa iyang mga luok.

¹⁸ Samtang ang Zabulon mitahan sa ilang kinabuhi;

ang Neftali miasdang sa panggubatan.

¹⁹ Ang mga hari miabot aron pagpakig-away;

ang mga hari sa Canaan nakiggubat sa Tanac,

duol sa mga tubig sa Meguido, apan wala silay nakamkam nga plata.

²⁰ Gikan sa kalangitan ang mga bituon nakig-away;

• 5.1 Ang “Awit ni Debora” Karaan na kaayo sa Literaturang Hebreo ang “Awit ni Deborah”. Gisulat kini wala madugay human sa ilang kadaogan. Himno kini kang Yahweh,

ang mananaog, nagsaway sa kamaiya-iyahon sa mga tribo, apan tulo ra niini ang miapil sa pag-pakig-away sa mga Kananeo.

gikan sa mga orbeta nakigbatok sila kang Sisera.

²¹ Ang baha sa Cison mianod kanila, ang tugnaw nga baha, ang bahang Cison. Padayon pagdasdas nga walay kahadlok, akong kalag!

²² Miuyog sa yuta ang tunob sa mga kabayo: ang pagdagan-lukso sa iyang mga kabayo.

²³ 'Matinunglo unta ang Meros,' miingon ang anghel ni Yahweh, 'matinunglo unta siya; tungluhon unta ang namuyo dinhi,

kay wala kini moanhi aron pagtabang kang Yahweh, dili sama sa mga bayani.

²⁴ Dayegon unta sa kababayin-an si Yael, asawa ni Heber nga Quenita, Dayegon unta siya sa mga babaye nga nanimuyo sa mga tolda!

²⁵ Nangayog tubig si Sisera; ug gihatagan niyang gatas;

sa tasa sa kadunganan gisilbihan siyang krema.

²⁶ Gikab-ot niya ang ugsok, ug sa tuong kamot gikuha ang pakang sa trabahanti.

Giugsokan niya si Sisera, Gidukdok ang ulo; ug gidugmok ang agtang;

²⁷ nalusno siya sa tiilan, ug didto napukan, nagpabiling nagbuy-od.

²⁸ Ang inahan ni Sisera milantaw sa bintana,

Ug luyo sa rehas naghilak siya. Nganong naulahi ang iyang karwahe? Nganong nadugay ang iyang karosa?

²⁹ Ang labing maalamon sa iyang sulo-oon mitubag sa pag-ingon:

• **6.1** Ang mga ulohan 6 ngadto sa 9 nagsaysay sa sugilanon ni Gideon ug sa anak, si Abimelec. Gitawag ni Yahweh si Gideon aron mahimong "Maghuhukom."

Ang duha ka malampuson paglusad naghatag ug kasigurohan alang sa kagawasan sa iyang katawhan. Sa wala na siya, ang iyang kabantog gipulihan ni Abimelec nga nagtinguha maghari.

Nagpakita kang Gideon sa tawhanong pamayhon ang anghel ni Yahweh. Susama kini sa Lc 1:28-36.

Kon wala nay paglaom, mohatag og manluwas ang Ginoo. Nagtoo kang Yahweh si Gideon, apan kulang siyang pagsalig. Nakita niya nga sa nangaging mga hitabo kanunayng nangilabot ang Diyos, apan wala siya motoo nga nangilabot si Yahweh sa iyang panahon.

6:15. Mabasa ang gipakitang kinaiya ni Gideon sa ubang teksto sa Biblia. Ang ihatag kanato sa Diyos nga misyon kanunayng labaw sa atong makaya (Ex 3:11; Jer 1:6)

Kon mohatag ang Diyos og tahas, paubanan

³⁰ Nagbahin-bahin sila sa mga inilog: usa o duha ka dinakpang babaye alang sa matag usa ka manggugubat;

mga sininang dekorol isip bahin sa nabihag gikan kang Sisera, panaptong dekorol giardonohag kaduha uban sa binordahang bandana-Kining tanan kinawat, dili ba?

³¹ Ang tanan mong kaaway, O Yahweh, wad-a!

Apan mahisama unta sa adlaw ang kasanag sa tanan nimong higala.

Unya, nagmalinawon ang kayutaan sulod sa 40 ka tuig.

6 • ¹ Nagpadayon gihapon sa paghimo ug dautan ang mga Israelita batok kang Yahweh. Busa, sulod sa 7 ka tuig gitugyan sila ni Yahweh sa kamot sa mga Midianita. ² Ug naglisod sila pag-ayo.

Tungod sa pagkamalupigon sa mga Midianita, ang mga Israelita naghimo ug ilang kaugalingong taguanan ug agianan sa mga bukid ug langob. ³ Kon ang mga Israelita nakapugas na, mangabot ang taga-Midian uban ni Amalec ug sa katawhan sa Sidlakan, ⁴ ug makig-away batok kanila. Gub-on nila ang tanang kaumahan gikan sa ganghaan paingon sa Gaza. Walay ibiling makaon o karnero o torong baka o asno. ⁵ Moabot sila sama sa daghang duhon. Dad-on ang mga baka ug tolda, kay daghan kaayo sila ug ang ilang mga kamelyo. Manulong sila ug mangawat sa kayutaan. ⁶ Niining paagiha gibuntog sa taga-Midian ang Israel. Nakapaguol kini pag-ayo sa mga Israelita mao nga mituaw sila kang Yahweh.

⁷ Sa pag-ampo nila kang Yahweh tungod sa taga-Midian, ⁸ nagpadala si Yahweh ug propeta nga miingon: "Kini ang gisulti ni

kinig paglaom; dili siya mangako sa pagbuhat, apan awragon ta sa paglihok: Lakaw ug sa imong kaisog, luwasa ang Israel sa taga Midian (b. 14). Busa, ubanan ni Yahweh ang iyang gipili. Piaagi niini, ang batan-ong mag-uma nga puno sa kadasig, napukaw-tanlag, ug tinukmod sa paglaom, nakaamgo nga aduna siyang igong katakos pagluwas sa iyang katawhan.

Ang tudling 25 ngadto sa 31, nalambigit pag-ayo sa malingkawasnong misyon nga gipiyal kang Gideon inubanan sa dayag nga pagbutyag sa iyang pagtoo kang Yahweh nga naghimo kaniyang takos kanunay sa pagsalig sa Diyos.

Miuyon si Gideon sa pagtahan sa kaugalingon, apan nanginahanglan pa siyang pasalig nga si Yahweh ang nagsulti kaniya. Busa, nangayo siyang timailhan, ug wala kini kawanga. Dili pareho si Gideon sa uban nga mangayog mga timailhan aron lang paglanganlangan tungod sa pagduhaduha o sa kakulang sa pagtoo (basaha sa Mc 8:11 ug Lc 1:18).

Yahweh, ang Ginoo sa Israel: gikuha ko kamo gikan sa pagkaulipon sa Ehipto; ⁹giluwas ko kamo gikan sa mga kamot sa Ehiptohanon ug sa mga nangdaug-daog kaninyo. Gipapahawa ko sa inyong atubangan ang nanimuyo dinhi, ug gihatag ko kaninyo ang ilang mga yuta. ¹⁰Unya, misingon ako kaninyo: “Ako si Yahweh, ang inyong Ginoo. Ayawg simbaha ang diyos sa mga Amorreo kansang yuta gipuy-an niyo karon. Apan wala kamo maminaw.”

Ang tawag ni Gideon

¹¹Miabot sa Israel ang Anghel ni Yahweh ug milingkod ilalom sa balaang kahoy sa Ofra, nga iya ni Yoas sa banay ni Abiezer. Naglugas didto ug trigo si Gideon, anak ni Yoas, sa himoanag bino kay dili siya buot makita sa taga-Midian.

¹²Miingon ang Anghel kang Gideon, “Ubanan ka ni Yahweh, banggitang manggugubat.” ¹³Mitubag si Gideon, “Palihog, akong talahuron, kon ania pa kanamo si Yahweh, nganong nahitabo man kanamo kining tanan? Hain man ang mga milagro nga gisugid kanamo sa among ginikanan? Wala ba sila luwasa ni Yahweh sa Ehipto? Nganong gibiyaan kami niya karon ug gihatag sa kamot sa mga taga-Midian?”

¹⁴Unya, giatubang siya ni Yahweh ug giingnan: “Lakaw ug pinaagi sa imong kusog, luwasa ang Israel gikan sa mga taga-Midian. Dili ba ikaw ang akong gipadala? ¹⁵Mitubag si Gideon: “Pasayloa ako, talahuron, apan unsaon ko man pagluwas ang Israel? Kinaluyahan ang akong banay sa among kaliwat ug kinaubsan ako sa pamilya sa akong amahan.”

¹⁶Miingon si Yahweh: “Ubanan taka busa, mabuntog nimo ang tanang katawhan sa Midian.” ¹⁷Mitubag si Gideon: “Palihog, tagai akog mga timailhan nga ikaw gayud ang nagsulti. ¹⁸Ayawg lakaw hangtod nga makabalik ako. Magdala akog halad nga akong ihatag kanimo.” Si Yahweh mitubag: “Maghulat ako taman sa imong pagbalik.”

¹⁹Milakaw si Gideon aron pag-andam ug nating kanding. Nagkuha siyag harina ug nagluto'g pan nga walay patubo. Gibutang niya ang sabaw sa kulon ug ang karne sa basket. Dayon, milakaw siya ug gihatag kini sa Anghel sa may ilalom sa kahoy. ²⁰Miingon ang Anghel ni Yahweh: “Kuhaa ang karne ug ang pan, ibutang niining batoha ug buboi sa sabaw.” Gisunod kini ni Gideon. ²¹Nianang gutloa giisa sa Anghel ni Yahweh ang baston nga iyang gikuptan ug gidaitol sa karne ug pan. Dihadiha, misiga ang kalayo gikan sa bato ug milamoy sa karne ug sa pan. Unya, nawala ang Anghel ni Yahweh.

²²Pagkaamgo ni Gideon nga ang Anghel kadto ni Yahweh, misinggit siya: O Ginoong Yahweh! Nakita ko ang Anghel ni Yahweh sa iyang pamayhon.” ²³Apan si Yahweh miingon: “Ang kalinaw mag-uban kanimo. Ayawg kahadlok, kay dili ka mamatay.” ²⁴Mao nga naghimo si Gideon ug altar alang kang Yahweh niadtong dapita nga gitawag niyag Yahweh-kalinaw nga anaa gihapon sa Ofra sa mga Abiezer.

²⁵Nianang gabhiona miingon si Yahweh kang Gideon: Dal-a ang ikaduhang toro sa imong amahan nga 7 na ka tuig ang idad. Gub-a ang altar sa imong amahan nga gihimo alang kang Baal ug putla ang balaang haligi sa tupad. ²⁶Dayon, paghimog altar alang kang Yahweh niining bungtora ug pagsakripisyog toro alang kanako ug sunoga kini sa kahoy gikan sa balaang haligi nga imong giputol.

²⁷Gihimo ni Gideon ang gisugo ni Yahweh ug gibuligan siya sa 10 ka ulipon. Sa gabii kini niya himoa kay nahadlok man siya sa iyang pamilya ug sa katawhan sa lungsod.

²⁸Sa sunod adlaw nakita sa katawhan ang gubang altar ni Baal, ang naputol nga balaang haligi ug ang gihalad nga toro sa bag-ong altar. ²⁹Busa, nagpangutan-anay sila sa

usag-usa kon kinsay naghimo niini. Sa ilang pagpakisusi, nahibaw-an nila nga si Gideon nga anak ni Yoas ang may kalabotan niini. ³⁰ Busa, miadto sila kang Yoas ug miingon: “Ihatag kamento ang imong anak. Kinahanglan siyang patyon kay giguba niya ang altar ni Baal ug giputol ang balaang haligi tupad niini.” ³¹ Apan miingon si Yoas sa nasukong katawhan: “Labanan ug luwason ba ninyo si Baal? Patyon ugma sa buntag ang bisan kinsang makigpatay alang kaniya! Kon Ginoo siya, makadipensa siya sa iyang kaugalingon kon may moguba sa iyang altar.”

³² Nianang adlawo ginginganlan nila si Gideon ug Jerubaal, sa ato pa: “Pabalana si Baal sa iyang kaugalingon batok kang Gideon kay giguba niini ang iyang altar.”

³³ Ang mga taga-Midian, si Amalek ug ang katawhan sa Sidlakan naghiusa sa ilang pwersa. Milabang sila sa Jordan ug miasdang sa mga Israelita sa kapatagan sa Jezrael. ³⁴ Unya, ang espiritu ug kusog ni Yahweh mikunsad kang Gideon ug gipalanog niini ang trompeta, nagtawag sa mga tawo ni Abiezer aron musunod kaniya. ³⁵ Nagpadala siyang mga mensahero sa tibuk teritoryo ni Manases aron pagpangandam sa mahitabong gubat. Ang katawhan sa Aser, Zabulon ug Neftali miadto usab aron pagpakigkita kang Gideon.

³⁶ Unya, miingon siya kang Yahweh: “Nag-ingon ka nga luwason nimo ang Israel pinaagi sa akong kamot. Kon mao kana, hatagi akog pabor... ³⁷ Magkatag akog balhibo sa karnero sa luboanan. Kon tun-ogan ang balhibo sa karnero samtang uga ang tibuk yuta, mahibaloan ko nga luwason nimo ang Israel pinaagi sa akong kamot, sumala sa imong gisaad.”

³⁸ Ug mao kanay nahitabo. Pagka-

sunod adlawo mibangon si Gideon sayo sa kaadlawon. Gipuga niya ang balhibo sa karnero ug gipatulo ang tun-ogan mipuno sa tasa. ³⁹ Misulti na usab siya kang Yahweh sa pag-ingon: “Ayaw kasuko kanako kon magpakatakos ako sa pagsulti kanimo pag-usab. Pahimoa akog laing pagsulay sa balhibo sa karnero: paugaha ang balhibo sa karnero ug patun-oga ang tibuk yuta. ⁴⁰ Ug nianang gabiihona gihimo kini ni Yahweh. Uga ang balhibo ug natun-ogan ang yuta.

7 ¹ Si Jerubaal sa ato pa, si Gideon, sayong mibangon uban sa tanang katawhan nga mikuyog kaniya. Nagkampo sila tupad sa tubod sa Jarod. Ang mga taga-Midian nagkampo sa layong amihanang gikan sa bungtod sa More hangtod sa kapatagan.

² Unya, miingon si Yahweh kang Gideon: “Daghan kaayo ang mikuyog. Kon ihatag ko ang taga-Midian sa ilang kamot, tingalig maghunahuna sila nga nabuntog nila ang kaaway sa kaugalingong kusog. ³ Busa, tawga sila ug papaulia ang nahadlok. Namali ang 22,000 ug 10,000 na lang ang nahibilin.

⁴ Miingon si Yahweh kang Gideon: “Daghan ra gihapon sila. Dad-a sila sa tubigan ug sulayan ko sila alang kaniyo. Ang paubanon ko, paubana. Ang akong did-an, did-i. ⁵ Mao nga gidala ni Gideon sa tubigan ang nahibilin. Ug miingon si Yahweh: “Ang motila sa tubig sama sa iro, laina sa usa ka bahin. Ang moluhod aron pag-inom, anha sa pikas.

⁶ Tulo ka gatos ang mitila sa tubig. Ang uban miluhod aron pag-inom. ⁷ Miingon si Yahweh kang Gideon: “Tabangan ko ang 300 nga mitila sa tubig. Akong itugyan sa ilang kamot ang mga taga-Midian ug papaulia ang

• **7.4** *Daghan gihapon...*(b. 4) Kining mga pulonga ni Yahweh nagpatoo nga ang dyotayng pundok sa militanting katawhan makadagal rebolusyonaryong kausaban.

uban. ⁸ Mao nga gipapauli ni Gideon ang uban gawas sa 300 nga maoy mipuli sa mga kasangkapan ug budyong sa uban. Ang mga taga-Midian anaa na karon nagkamot sa walog nga anaa sa ubos.

⁹ Nianang gabhiona miingon kaniya si Yahweh: “Bangon ug dulhog sa kampo nga itugyan ko na sa imong kamot. ¹⁰ Apan kon nahadlok ka sa pagdulhog nga ikaw rang usa, paubana si Pura, imong ulipon. ¹¹ Didto, paminaw sa ilang isulti. Human niana, madasig ka na sa pag-atake sa kampo.” Busa, midulhog siya uban ni Pura, iyang ulipon, sa bantayan sa mga gwardya sa kampo.

¹² Ang mga taga-Midian, ang mga taga-Amalec ug ang katawhan sa Sidlanan nga sama kabaga sa mga dulon, didto nagkamot sa walog. Ang mga kamelyo sama kadaghan sa balas sa baybayon; dili mahap. ¹³ Miduol si Gideon samtang may nag-asoy sa iyang damgo ngadto sa kauban. Naminaw si Gideon: “Nagdamgo ako nga giligran ang kampo sa mga taga-Midian ug dakong pan nga sebada. Mibangga kini ug kusog kaayo sa usa ka tolda mao nga nabaliskad ug natumba kini.” ¹⁴ Mitubag ang iyang kauban: “Walay laing gipasabot ang damgo gawas sa espada ni Gideon, anak ni Yoas, ang Israelita. Gihatag na sa Ginoo ang mga taga-Midian ug ang tibuok kampo sa iyang kamot. ¹⁵ Sa pagkadungog ni Gideon sa damgo ug sa hubad, miyukbo siya ug mibalik sa kampo sa Israel ug miingon: “Bangon! Gitugyan na ni Yahweh ang kampo sa mga taga-Midian sa inyong kamot.”

¹⁶ Gibahin ni Gideon sa tulo ka pundok ang 300 ka tawo; gihatagan niya ang tanan ug budyong ug pitsil nga may mga suga nga dinagkotan sa sulod ini. ¹⁷ Miingon siya: “Tan-awa ako ug sunda ang akong buhaton. Inig-abot ko sa daplin sun-a gayod ako. ¹⁸ Kon ako ug akong kauban mupatingog na sa budyong, patinguga usab ang inyoha sa tibuok kampo unya, singgit: “Alang kang Yahweh ug kang Gideon.”

¹⁹ Uban sa 100 ka tawo nga mikuyog kaniya miabot si Gideon sa tumoy sa kampo samtang giilisan ang mga gwardya sa tungang gabii. ²⁰ Unya, gipamuak sa mga Israelita ang mga banga, gikuha ang mga suga sa pikas

nga kamot ug gipabulhot ang budyong nga gikuptan sa lain. Human patingoga ang budyong, nagdungog pagsinggit ang tulo ka pundok: “Alang kang Yahweh ug kang Gideon!” ²¹ Ug mibarog ang matag-usa sa ilang posisyon sa palibot sa kampo samtang naninggit ug nanalagan ang mga taga-Midian. ²² Inig patingog sa budyong sa 300 ka Israelita, sa pagbuot ni Yahweh nagpinanaay ang mga taga-Midian nga nahabilin sa kampo. Nakaabot sa Bet-Hassita ngadto sa Sareda hangtod sa utlanan sa Abel ang mga nakaikyas ug mipuyo atbang sa Tabbata.

²³ Ang mga Israelita sa banay ni Neftali, Aser ug sa tibuok Manases nangabot aron pagtabang kang Gideon. Gigukod nila ang mga taga-Midian. ²⁴ Nagpadala si Gideon ug mga mensahero sa tibuok kabukiran sa Efraim nga nag-ingon: “Dulhog kamo aron pagpakig-away batok sa mga taga-Midian. Babagi ninyo ang mga agianan sa Bet-bara ug sa Jordan.” Busa, ang tanang lalaki sa Efraim nanggawas ug nangadto sa mabawng katubigan sa Bet-bara ug sa Jordan. ²⁵ Gidakop nila ang duha ka pangulo sa mga taga-Midian, si Oreb ug si Zeeb. Gipatay si Oreb sa bato sa Oreb, ug si Zeeb sa pugaanag bino sa Zeeb. Gigukod nila ang mga taga-Midian ug gidala ang ulo ni Oreb ug Zeeb kang Gideon sa pikas bahin sa Jordan.

Ang ikaduhang kampanya ni Gideon

8 ¹ Ang katawhan sa Efraim miingon kang Gideon: “Nganong wala kami nimo tawga sa pagpangadto ug pagpakigsangka sa mga taga-Midian?” Nakiglalis sila kaniya nga hilabihang sukoa. ² Apan gitubag niya sila: “Unsay nahimo nako kon itandi sa inyoha? Dili ba, mas maayo man ang parasan sa Efraim kaysa sa parasan sa Abiezer?” ³ Gihatag ni Yahweh ang ulo sa mga pangulo sa mga taga-Midian, si Oreb ug si Zeeb, sa inyong kamot. Unsay akong nahimo kon itandi sa inyoha? Niini, nakuha-kuhaan ang ilang kasuko. ⁴ Unya, si Gideon ug ang 300 niya ka tawo miabot sa Jordan ug nanglabang bisan sa tumang kakapoy ug kagutom. ⁵ Busa, miingon siya

sa katawhan sa Sukot: “Palihog hatagig pan ang mga sundalo nga nagsunod kanako. Gikapoy na sila ug gigutom ug naggukod lang gihapon ako kang Zebaj ug Zalmuna, mga hari sa mga taga-Midian.

⁶Mitubag ang mga pangulo sa Sukot: “Nakasanta ka ba sa kamot ni Zebaj ug ni Zalmuna? Nganong mohatag man kamig pan sa imong kasundalohan?” ⁷Mitubag si Gideon: “Pananglitan nahatag na ni Yahweh si Zebaj ug Zalmuna sa akong kamot, panitan ko kamo ginamit ang mga tunok ug sampinit sa disyerto.” ⁸Gikan didto mitungas siya sa Penuel ug mao gipapoy iyang gipangayo. Apan mitubag sila sama sa mga taga-Sucot. ⁹Busa, miingon si Gideon: “Inigbalik ko unya nga madaugon, gub-on ko kining toreha.”

¹⁰Si Zebaj ug Zalmuna atua sa Carcor uban sa ilang kasundalohan nga moabot ug mga 15,000. Kini na lang ang nahibilin sa katawhan sa sidlakan. 120,000 ka sundalo ang namatay! ¹¹Miagi si Gideon sa agianan sa mga tigbalhin-balhin ug pinuyanan sa may sidlakan sa Nobaj ug Yogboha ug naabtan niya si Zebaj ug Zalmuna ug ang ilang kasundalohan. ¹²Miikyas si Zebaj ug si Zalmuna nga iyang gigukod ug gidala isip mga dinakpan. Dayon, gikatag-katag niya ang ilang kasundalohan.

¹³Human sa gubat, mibalik si Gideon, anak ni Yoas, sa bakilid sa Jaras diin ¹⁴nakadakop siyag batan-on nga taga-Sucot nga gipangutana niya. Gisulat sa batan-on alang kaniya ang mga ngalan sa 77 ka pangulo nga mga magulang sa Sucot. ¹⁵Miadto si Gideon sa katawhan sa Sucot

ug miingon: “Ania si Zebaj ug Zalmuna, ang hinungdan sa inyong pagpanginsulto kanako sa pag-ingon: “Nagapos na ba nimo si Zebaj ug Zalmuna nga pahatagan man nimog pan ang imong kasundalohan nga gigutom?”

¹⁶Gikuha niya ang mga pangulo sa lungsod ug gisilotan ang katawhan sa Sucot ginamit ang mga tunok ug sampinit sa disyerto.

¹⁷Giguba usab niya ang tore sa Penuel ug gipatay ang mga tawo sa lungsod niini. ¹⁸Unya, gipangutana niya si Zebaj ug Zalmuna: “Unsay dagway sa mga tawo nga inyong gipatay sa Tabor?” Mitubag sila: “Pareho kanimo. Maorang mga anak sa hari.” ¹⁹Si Gideon mitubag: “Igsoon ko sila, anak sa akong inahan. Ingon nga buhi si Yahweh, kon wala ninyo sila patya, dili ko usab kamo patyon.”

²⁰Miingon siya kang Jeter, ang kamagulangang niyang anak: “Pagbaton ug kaisog! Patya sila!” Apan wala mohulbot sa espada ang batan-on; wala kini niya mabuhat, kay bata pa siya kaayo ug nahadlok siya. ²¹Busa, miingon si Zebaj ug si Zalmuna: “Tindog ug pangunay pagpatay kanamo. Unsa na man lang ang imong pagkalalaki, ingon man ang imong kaisog.” Busa, mitindog si Gideon, ug gipatay sila ug gikuha ang mga dayandayan sa liog sa ilang mga kamelyo.

Ang sayop ni Gideon

• ²²Ang mga Israelita misulti kang Gideon: “Kay giluwat man kami nimo sa mga taga-Midian, himuon ka namong hari,

• **8.22** Gikinahanglan nga magmugnag usa ka nasod ang mga Israelita. Yugto kini sa pag-abanti nilag dako, human nga nawatas-watas ang mga tribo tungod sa pagkatibulaag nila ug sa kawalay kahiusa. Una kining higayon sa Biblia nga nagpakita ang katawhan sa tinguha pagbaton og hari.

Ang naghastash niining basahona sa kataposang siglo sa gingharian sa Juda, mibati nga nanglimbong kanila ang mga hari ug nangandoy sila sa panahon nga wala pa silay hari ug tagdumala. Nakaamgo sila nga isip katawhan sa Diyos, mas maayo nga ang Israel walay permamenting pangulo sahi sa ubang nasod, apan sa adlaw adlaw nilang pagsalig kang Yahweh, may motumaw nga manluwas sa ilang taliwala kon gikinahanglan.

Kini ang hinugdan sa pagdumili ni Gideon sa paghari sumala sa Mga Maghuhukom. Si Yahweh ang atong hari.

Ang makasubo lang, kay nangayo si Gideon og bulawan bugti sa katungdanan. Hinunua, naguba ang iyang pagkabayani ug ang nahimo niya alang sa katawhan.

Ang kinabuhi nga gipakita sa mga manluwas: Gideon, Barac, Jefe ug Samson, mapakahugno sumala sa sukdanan sa moralidad

karon. Sama sila sa daghang pangulo karon nga nanagpaninggit kunohay og kalingkawasan sa mga dinaugdaog, apan wala kini puy-i. Unsay pagtulon-ana ang angay natong makat-onan niining sakit nga kasinatian nga gisaysay sa Biblia? Nagpasabot ba kini nga dili manggilabot ang kristyanos sa politikanhong kalihokan kondili, mag-ampo na lang kanunay? Pasagdan ba lang ang uban sa pagpakigbisog nga sila ra alang sa hustisya? Apan nasulat ang hustisya sa matag panid sa Biblia.

Angay natong hinumdoman nga ang kadaghanan sa mga manluwas wala magpuyog tinuod nga kinabuhi sa pamilya busa, wala sila mainsaktog umol sa ginikanan. Maumol sila pinaagi sa panig-ingnan ug pagtulon-an sa ginikanan samtang linghod pa silag panuigon. Kay walay mahingkod, malig-on ug magmatinud-anon sa katungdanan, gawas kun sa pagkabata nasinatni niya ang kagawasan sa pagtubag sa iyang kaakohan sa uban. Mao nga human sa naagian nilang mga gubat ug kadaogan, adunay panahon nga moabot sa mga Israelita ang pagpaamgo kanila sa Diyos ug sa ilang mga pamilya pinaagi sa pagtulon-an sa mga maalamon ug sa pagtuman sa balaod.

ingon usab ang imong mga anak ug ang ilang mga kaliwat.

²³ Apan mitubag si Gideon: “Dili akoy magmando sa Israel, ni ang akong anak. Si Yahweh ang atong hari!” ²⁴ Mipadayon si Gideon: “Mangayo akog usa lang ka butang. Hatagi ako, ang matag usa kaninyo, ug ariyos gikan sa inyong bahin sa nalungkab.” (Naandan man sa mga taga-Midian nga magsul-ob ug ariyos nga bulawan sama sa tanang Ismaelita.) ²⁵ Mitubag sila: “Matuman kana sa dakong kalipay.” Unya, nagbukhad sila ug sinina ug kada Israelita nagbutang ug ariyos nga ilang nakuha ²⁶ nga mikabat ug 1,700 ka buok; walay labot ang mga kwintas, singsing, mahalong sapot nga gigamit sa mga hari sa Midian, ug ang higtog sa ilang mga kamelyo. ²⁷ Gigamit kang Gideon kining salapia sa pagbuhat ug diyos-diyos nga gibutang niya sa syudad sa Ofra. Ang katawhan sa Israel nagsugod pag-adto sa maong dapit ug mitalikod kang Yahweh. Nahulog si Gideon ug ang iyang pamilya sa maong lit-ag.

²⁸ Bisan pa niini, ang mga Midianita gipaubos sa ingon. Sa panahon ni Gideon naghari sa Israel ang kalinaw sulod sa 40 ka tuig.

²⁹ Mibalik siya sa Ofra ug nanimuyo didto. ³⁰ May 70 siya ka anak sa kaugalingong dugo, kay daghan siyag asawa. ³¹ Ang iyang babaying gipuyo-puyo gikan sa syudad sa Siquem naangkan usab niya ug batang lalaki nga ginganlan niyag Abimelec.

³² Sa katigulangon namatay nga malipayan si Gideon, anak ni Joas, ug gilubong sa pantyon ni Joas, iyang amahan, sa Ofra sa Abiezer.

³³ Human sa kamatayon ni Gideon ang mga Israelita miluhod na usab sa mga Baal. Ilang gihimo si Baal-Berit nga ilang Ginoo. ³⁴ Wala na sila mahinumdom kang Yahweh nga miluwag kanila sa kamot sa ilang mga kaaway ³⁵ ni magpasalamat sa pamilya ni Jerubaal (nga si Gideon) alang sa mga maayong butang nga iyang nabuhat sa Israel.

Si Abimelec

9 ¹ Milakaw si Abimelec, anak ni Jerubaal, paingon sa Siquem, diin nagpuyo ang mga igsoon sa iyang inahan. Unya, miingon siya kanila ug sa tibukong pamilya sa iyang inahan, ² “Palihog, pangutan-a ang tanang lumulupyo sa Siquem, ‘Unsay mas maayo para kaninyo, nga mandoan kamo sa 70 ka anak ni Jerubaal, o sa usa lang ka

tawo? Hinumdomi nga naggikan ako sa mao ra gihapong dugo nga inyong gigikanan.’”

³ Sa pagpadala niing maong mensahe sa mga igsoon sa iyang inahan sa tanang lumulupyo sa Siquem, midapig sila kang Abimelec. Miingon sila: “Igsoon nato siya.” ⁴ Busa, gihatagan nila siyag 70 ka plata gikan sa templo ni Baal-berit aron ibayad sa mga sinuholan nga pulos daotan nga nahimo niyang mga sumusunod. ⁵ Miadto siya sa balay sa iyang amahan sa Ofra, diin gipatay niya sa usa lang ka bato ang tanang igsoon, ang 70 ka anak ni Jerubaal. Apan si Jotam, ang kamanghuran ni Jerubaal, nakaikyas. Mitago siya sa iyang balay. ⁶ Unya, nagtapok sa tugas sa may hali-gi ang mga lumulupyo sa Siquem ug ang tibukong nga konseho ug giproklamar nila si Abimelec nga hari.

⁷ Pagkasayod ni Jotam mahitungod niini, misinggit siya ibabaw sa Bukid Garizim sa pag-ingon: “Paminawa ako ninyo, mga lumulupyo sa Siquem, aron si Yahweh maminaw kaninyo.

• ⁸ Sa usa ka higayon, nanglakaw ang mga kahoy aron pagpangita ug ilang hari. Miingon sila sa kahoy nga olibo: ‘Paghari kanamo.’ ⁹ Apan mitubag ang olibo: ‘Isalikway ko ba ang akong kaugalingong lana nga naghimo sa mga diyos ug tawo nga dungganan, aron pagmando sa mga kahoy?’

¹⁰ Miingon sa igos ang mga kahoy: ‘Dali ug paghari kanamo.’ ¹¹ Apan ang igos mitubag: ‘Isalikway ko ba ang katam-is ug ang lami kong mga prutas aron pagmando sa mga kahoy?’

¹² Miingon sa bagon ang mga kahoy: ‘Dali ug paghari namo.’ ¹³ Apan ang bagon mitubag: ‘Biyaan ko ba ang akong duga nga maglipay sa mga diyos ug tawo aron lang pagmando sa mga kahoy?’

¹⁴ Unya, miingon sa sampinit ang mga kahoy: ‘Dali ug paghari namo.’ ¹⁵ Mitubag ang sampinit: ‘Kon tinud-anay gayod nga nanganhi kamo aron paghimo kanakong hari, duol ngari ug pasilong una sa akong landong. Apan kon dili, mogawas ang kalayo gikan sa sampinit aron lamuyon bisan ang mga sedro sa Lebanon!’

¹⁶ Karon, sultihni ako, husto ug tinuod ba ang inyong pagpili kang Abimelec nga hari? Giayo ba ninyog tagad si Jerubaal ug ang iyang pamilya? Gihatagan ba siya sa angay niya pinasikad sa maayo niyang binuhatan?

• 9.8 Sa tudling 8 ngadto sa 15, adunay kaarang mga istorya nga gisukip ug gibutang sa baba ni Yoatam nga pwerting nakasaway sa awtoridad sa mga hari: ang nakaangkon

ug nagtinguha pagmando walay kapuslanan. Ang istorya bahin ni Abimelec nagmatuod niing panglantawa.

¹⁷ Nakiggubat ang akong amahan alang kaninyo, ug mitahan sa kinabuhì aron pagluwas kaninyo sa kamot sa mga taga-Midian. ¹⁸ Apan karon, mibarog kamo batok sa pamilya sa akong amahan, mipatay sa 70 niya ka anak sa usa lang ka bato ug miproklamar kang Abimelec, anak sa iyang ulipon, nga hari sa mga lungsuranon sa Siquem, kay inyo man siyang igsoon? ¹⁹ Kon husto ug tinuod ang inyong nahimo kang Jerubaal ug sa iyang pamilya karong adlaw, nan malipay unta si Abimelec diha kaninyo, ug kamo diha kaniya. ²⁰ Kon dili, paguwaa ang kalayo ni Abimelec aron paglamoy sa mga lumolupyo sa Siquem ug sa ilang konseho; ug paguwaa ang kalayo sa konseho aron lamuyon si Abimelec!

²¹ Miikyas si Jotam sa hilwas nga dapit sa Beer, diin siya nagpuyo layo sa igsoon niya nga si Abimelec.

²² Sa ikatulo ka tuig nga pagmando ni Abimelec sa Israel, ²³ nagpadala si Yahweh ug dautang espiritu taliwala ni Abimelec ug sa mga lungsuranon sa Siquem nga mibudhi kang Abimelec. ²⁴ Gibuhat kini ni Yahweh aron pagbalos sa krimen nga iyang gihimo batok sa 70 ka anak ni Jerubaal. Ipabanaw ang dugo sa ilang igsoon nga si Abimelec, ang mipatay kanila; ug sa mga lungsuranon sa Siquem nga mitabang sa pagpatay sa managsoon.

²⁵ Ang mga lungsuranon sa Siquem nag-andam pagbanhig ug pagpanghulga sa miagi sa ibabaw sa mga bungtod, aron mahimong daotan si Abimelec. Ug gipahibalo siya bahin niini.

²⁶ Mibalhin si Gaal, anak nga lalaki ni Ebed, uban sa iyang mga igsoon sa Siquem. Gisaligan siya sa mga lungsuranon sa Siquem. ²⁷ Usa niana ka adlaw, human sila nanguhag mga ubas nga ilang gipuga, nangombira sila sa templo sa ilang ginoo. Samtang nangaon ug naginon, gibalikas nila si Abimelec. ²⁸ Unya, si Gaal, anak ni Ebed, miingon: "Kinsa si Abimelec alang sa mga Siquemita nga mosilbi man kita kaniya? Anak lang siya ni Jerubaal, ug si Zebul kapitan lang sa lungsod. Silbihan nato hinuon ang mga tawo sa Jamor, amahan sa Siquem. Nganong alagaran man nato si Abimelec?"

²⁹ Kon ania sila sa akong kamot, tangtangan ko si Abimelec sa iyang katungdanan ug sultihan: 'Lig-ona ang imong kasundalohan unya, guwa ug pakig-away.'

³⁰ Dihang nahibaloan kini ni Zebul, ang gobernador sa syudad, nga anak ni Ebed, nasuko siya pag-ayo. ³¹ Nagpadala siyang mga mensahero kang Abimelec sa hilom aron pag-ingon: "Tan-awa, si Gaal, anak ni Ebed, miabot dinhi uban sa iyang mga igsoon aron pagpalihok sa syudad batok kanimo. ³² Busa, tindog, ikaw ug ang imong

mga tawo uban kanimo. Sa gabii banhig ang kaumahan. ³³ Sa sayong buntag, inig-sidlak sa adlaw, pagdalig adto sa syudad. Iniguwa ni Gaal aron makigbatok kanimo uban sa iyang mga tawo, buhata ang imong gusto batok kaniya." ³⁴ Sa pagkagabi-mibangon si Abimelec ug ang iyang mga sundalo ug nangandam pagbanhig sa Siquem sa upat ka pundok. ³⁵ Sa pagguwa ni Gaal, anak ni Ebed, ug pagtindog sa ganghaan sa syudad, si Abimelec ug ang iyang mga sundalo nanggawas sa ilang gitagoan.

³⁶ Nakita ni Gaal ang mga sundalo. Busa, miingon siya kang Zebul: "Tan-awa ang katawhang nanulhog sa kabukiran!" Apan mitubag si Zebul: "Anino lang sa bukid ang imong nakita, ug dili mga tawo." ³⁷ Miingon pag-usab si Gaal: "Tan-awa ang katawhang nanulhog gikan sa tungatunga sa kayutaan. Ang laing hugpong nagkikan sa tugas sa Manalagna." ³⁸ Miingon si Zebul, "Wala ka ba moingon: Kinsa man kana si Abimelec aron atong silbihan? Dili ba, siya man ang imong gisaway? Karon, lakaw ug pakigsangka kaniya."

³⁹ Miguwa si Gaal aron pagpangulo sa katawhan sa Siquem sa pagpakigsangka kang Abimelec. ⁴⁰ Gigukod ni Abimelec si Gaal nga miikyas. Daghan ang namatay sa wala pa makaabot sa mga ganghaan. ⁴¹ Unya, mipuyò si Abimelec sa Aruma ug gipagawas ni Zebul si Gaal ug ang iyang mga igsoon. Wala siya motugot nga manimuyo sila sa Siquem.

Ang pagkagun-ob sa Siquem

⁴² Pagkasunod adlaw miadto sa kaumahan ang katawhan sa Siquem ug gipahibalo si Abimelec bahin niini. ⁴³ Busa, gipatawag niya ang iyang mga sundalo ug gibahin sa tulo ka grupo. Nangandam ang matag usa sa pagbanhig sa kaumahan. Sa pagkakita niya sa katawhan nga nanggawas sa syudad, miasdang siya ug gipamatay sila. ⁴⁴ Miatake si Abimelec ug ang iyang grupo ug midasdas sa agianan paingon sa mga ganghaan sa syudad. Miatake sa kaumahan ang uban. ⁴⁵ Giatake ni Abimelec ang syudad sa tibuok adlaw ug nabuntog niya ug gipamatay ang tanang lumolupyo niini. Unya, giguba niya ang syudad ug gisabwagan kinig asin.

⁴⁶ Tungod niini ang namuyo sa Tore sa Siquem nangadto sa kwarto ilawom sa yuta sa templo sa El-berot. ⁴⁷ Pagkahibalo niini ni Abimelec nga ang taga-Tore sa Siquem nagkahugpong, ⁴⁸ mitungas siya sa Bukid Zalmon uban ang tanang kasundalohan. Nagkuha siyang atsa ug namutol ug mga sanga sa kahoy, ug gipas-an kini sa iyang abaga. Unya, miingon siya sa iyang kasundalohan: "Nakakita kamo sa akong

gihimo. Sunda kini.”⁴⁹ Busa, namutol usab ug mga sanga sa kahoy ang tanan. Gisunod nila si Abimelek. Gitapok nila ang mga sanga ibabaw sa kwarto ilawom sa yuta ug gisunog. Didto sa kwarto ang tanang namuyo sa Tore sa Sikem – mga 1,000 ka lalaki ug babaye – nangamatay.

Ang kamatayon ni Abimelek

⁵⁰ Sunod nini, nakigsangka si Abimelec sa Tebes nga gilibotan niya ug gibuntog.⁵¹ Apan sulod sa syudad may lig-ong tore diin nanago ang namuyo sa Tebes, lalaki ug babaye. Nanarangka sila sa sulod ug nanaka sa atop.⁵² Unya, miabot si Abimelek aron pag-ataki sa tore. Miadto siya sa pultahan nga iya untang sunugon.⁵³ Apan gihulog sa usa ka babaye ang usa ka galingan nga bato. Naigo ang iyang ulo ug nabuak ang bagulbagol.⁵⁴ Gitawag niya ang batan-ong tigdala sa iyang hinagiban ug giingnan: “Kuhaa ang espada ug patya ako aron dili sila makaingon: ‘Babaye ang nagpatay kaniya.’” Busa, giluba siya sa tigdala sa iyang hinagiban ug namatay.⁵⁵ Sa pagkakita sa katawhan sa Israel nga patay na si Abimelek, mibalik sila sa tagsa-tagsa nila ka panimalay.

⁵⁶ Sa ingon gibaslan ni Yahweh si Abimelek sa kadautan nga nahimo niya batok sa iyang amahan, sa pagpatay sa 70 ka igsoong niyang lalaki.⁵⁷ Gipabayad usab ang katawhan sa Siquem sa ilang kadautan. Natuman ang tunglo ni Jotam, anak ni Jerubaal.

Si Tola, Yair ug Jette

10¹ Sa pagkamatay ni Abimelek, mitungha si Tola, anak nga lalaki ni Pua ug apo ni Dodo, aron pagluwas sa Israel. Gikan siya sa kaliwat ni Isacar ug nagpuyo sa Semir bukid sa Efraim.² Nangulo siya sa Israel sulod sa 23 ka tuig. Sa pagkamatay niya gilubong siya sa Semir.

³ Misunod si Jair sa Gilead nga nangulo sa Israel sulod sa ²² ka tuig.⁴ May 30 siya ka anak nga lalaki nga tigkabayo sa asno. Nagdumala usab silag

30 ka syudad nga hangtod karon gitawag ug kabaryohan ni Jair, sa kayutaan sa Gilead.⁵ Sa pagkamatay niya, gilubong siya sa Kamon.

⁶ Naghimo na usab ug dautan ang mga Israelita batok kang Yahweh. Gisilbihan nila ang mga Baal ug ang Astarot, mga diyos-diyos sa Aram ug Sidon, mga diyos-diyos sa mga Amonita ug ginoo sa mga Pilisteo. Gibiyaan nila si Yahweh ug wala na alagari.⁷ Busa, miulbo ang kasuko ni Yahweh batok sa Israel ug iya kining gitugyan sa kamot sa mga Pilisteo ug Amonita.

⁸ Sulod sa 18 ka tuig, gisamuk-samok ug gidaug-daog ang mga Israelita sa pikas bahin sa Jordan sa Gilead, yuta sa mga Amorreo.⁹ Milabang usab sa Jordan ang mga Amorreo aron pag-atake sa Juda, sa Benjamin ug sa katawhan sa Efraim. Hilabihan ang kahingawa sa Israel.

¹⁰ Ug adtong mga tuiga misangpit sila kang Yahweh sa pag-ingon: “Nakasala kami. Mibiya kami kang Yahweh, among Diyos, ug misilbi sa mga Baal.”¹¹ Miingon si Yahweh sa mga Israelita: “Dihang gidaug-daog kamo sa mga Ehiptohanon, sa mga Amorreo, Amonita, ug Pilisteo,¹² sa taga-Sidon, sa Amalekita ug Midianita, unya misangpit kamo kanako, wala ko ba kamo luwasa sa ilang kamot?¹³ Apan bisan pa niini, mibiya kamo kanako. Misilbi kamo sa laing mga diyos-diyos. Busa, dili na ako moluwas kaninyo pag-usab.¹⁴ Lakaw ug sangpita ang mga diyos-diyos nga inyong gipili. Tan-awa kon moluwas ba sila kaninyo niining panahon sa kalisod.”

• **10.1** Ang matag tribo adunay kaugalingong mga problema. Motumaw ang mga manluluwas sa lainlaing dapit diin pasidunggan dayon sila human sa kadaogan isip “Maghuhukom” sa tibukol nilang kinabuhi: si Gideon gikan sa Manases, si Tola sa Isacar, si Jair sa yuta sa Gilead.

Mamatikdan dinhi ang walay puas ug ang mapasayloon kanunay nga gugma ni Yahweh.

Inigdaghan sa ilang sala, mamulong si Yahweh “dili na ako moluwas kaninyo pag-usab” apan sa makausa pa, “ug misilbi sila kang Yahweh. Gilayon dili na Siya makaagwanta pagsud-ong sa kalisod sa Israel”. Kon mireklamto ta sa pagpakabuta-bungol sa Diyos mahitungod sa mga pagdaugdaog ug inhustisya, kana, kay wala nato makita kun unsa kabug-at ang mga sala ug ang tugbang nga kaakohan sa dinaugdaog.

¹⁵ Mitubag ang mga Israelita: “Nakasala kami. Himoa kanamo ang imong gusto, apan nangamuyo kami nga luwasa kami karon.” ¹⁶ Gipanglabay nila ang mga diyos-diyos nga langyaw ug misilbi kang Yahweh nga dili na makaagwanta pagsud-ong sa kalisod sa Israel.”

¹⁷ Sa dihang naghugpong ang mga Amonita ug nanglakaw aron pagkampo sa Gilead, nagtapok ang mga Israelita ug nagkampo sa Mispá. ¹⁸ Nag-ingnanay ang mga pangulo sa Gilead: “Ang mangulo nato sa pagpakingsangka sa mga Amonita maoy mangulo sa Gilead.”

11 ¹ Banggiitang manggugubat si Jefe nga taga-Gilead. Burikat ang iyang inahan ug si Gilead ang iyang amahan. ² Si Gilead ug ang iyang asawa nanganak ug mga lalaki. Sa dagko na sila, gipapahawa nila si Jefe sa pag-ingon: “Dili ka makaambit ni makasunod sa bisag unsang butang sa panimalay sa among amahan, kay anak ka man sa laing babaye.” ³ Busa, miikyas si Jefe sa mga igsoon niyang lalaki. Miadto siya sa Tob ug mikuyog sa bando sa mga sinuholan pagpanglungkab. ⁴ Unya, miabot ang panahon nga ang mga Amonita misulong sa Israel. ⁵ Ang mga katigulangan sa Gilead miadto kang Jefe sa yuta sa Tob ug ⁶ miingon: “Dali ug pangulohi ang among mga tawo sa pagpakingsangka sa mga Amonita.”

• **11.1** Si Jefe usa sa labing lantugianan nga manluluwas sa Biblia. Puno siya sa kayugot batok sa mga igsoong wala makaangay kaniya. Wala maghatag ug kaayohan sa katawhan sa Israel ang pagpakiggubat niya sa tribo ni Efraim. Ug labaw sa tanan, ang iyang pagpanumpa nga ihalad, isakripisyo ang usa ka sakop sa iyang pamilya, nasubay sa tinoo-han sa mga Kananeo nga sayon rang mohimog halad – sakripisyo sa ilang mga anak. Apan bisan pa niini mabasa nga ang Espiritu ni Yahweh mikunsad kang Jefe.

Ang gipasabot sa mga tawo kaniadto, nga pinaagi sa Espiritu makabaton silag sobrang kusog ug kalig-on nga moaghat kanila pagkab-

⁷ Mitubag si Jefe sa mga katigulangan sa Gilead: “Dili ba, gipapahawa man ako ninyo sa balay sa akong amahan, kay naglagot kamo kanako? Nganong ania kamo karon sa inyong kalisod?” ⁸ Ang mga katigulangan sa Gilead mitubag: “Nanganhi kami aron pagdapit kanimo sa pag-uban kanamo sa pagpakingsangka sa mga Amonita. Buot namo nga mangulo ka sa tibuok Gilead.” ⁹ Mitubag ni Jefe: “Kon padaugon ako ni Yahweh sa pagpakingsangka sa mga Amonita, himuon ba gayud ako ninyo ug pangulo?” ¹⁰ Ug miingon sila: “Saksi namo si Yahweh. Alaot kami kon dili namo tumanon ang among gisulti karon!”

¹¹ Busa, mibalik si Jefe uban sa mga katigulangan sa Gilead ug gihimo siya nga ilang pangulo ug heneral. Gisubli ni Jefe ang iyang gipangayo kang Yahweh sa Mizpa.

¹² Nagpadala si Jefe ug mga mensahero sa hari sa mga Amonita aron ipapangutana: “Unsay nahitabo tali kanimo ug kanamo nga mianhi ka man ug misulong sa among nasod?” ¹³ Mitubag sa mga mensahero ang hari: “Sa paggawas sa Israel sa Ehipto, gilog nila ang kaugalingon kong nasod gikan sa Arnon ngadto sa Jabbok hangtod sa Jordan. Busa, iuli kini sa mi-naayong paagi.”

¹⁴ Nagpadala na usab ug mga mensahero si Jefe ngadto sa hari sa mga Amonita, ¹⁵ nga miingon: “Kini ang gisulti ni Jefe: Wala mangilog sa yuta sa mga Amonita ang Israel. ¹⁶ Sa paggawas sa Ehipto, nangagi sila sa disyerto paingon sa Dagat sa mga Bagakay ug miabot sa Kades. ¹⁷ Nagpadala silag mga mensahero sa hari sa

ot og talagsaong kahimoan. Ang Espiritu ni Yahweh dili lang molihok sa mga seremonyas ug pag-ampo, o sa relihiyosong mga tawo, sa mga propeta o sa mga pari. Molihok usab siya aron “pagbag-o sa dagway sa yuta” (Slm 104), pinaagi gani sa dili matoohan, ni buotan, apan naghupot og talagsaong kalantip ug kaisog sa paglihok alang sa kalingkawasan nga gikinahanglan sa panahon. Usahay ang mga manluluwas karon atong giisip nga santos ug balaan, bisag wala sila magpuyo kanunay sa pagtoo ni magdala kang Cristo. Mas haom pa nga itandi sila sa mga “Maghuhukom” nga, bisan pa sa kakulangan, nagtuman sa mga plano sa Diyos “tinukmod sa espiritu ni Yahweh.”

Edom aron pag-ingon: 'Paagia kami sa imong nasod.' Apan wala maminaw ang hari sa Edom. Nagpadala usab silag mensahero sa hari sa Moab nga wala usab maminaw. Sa ingon, nagpabilin sa Kades ang Israel. ¹⁸ Unya, mipanaw sila sa disyerto ug mituyok sa nasod sa Edom ug sa Moab. Miabot sila sa sidlakan sa yuta sa Moab ug nagkampo sa pikas bahin sa Arnon, utlanan sa Moab. ¹⁹ Unya, nagpadala silag mga mensahero kang Sihon, hari sa mga Amorita, nga nagmando sa Jesbon. Ug miingon sila: 'Paagia kami, palihog, sa imong nasod aron makaabot kami sa among yuta.' ²⁰ Apan dili tinuay ang pag-salig ni Sihon sa Israel aron tugtan pag-agi sa iyang nasod. Gitapok niya ang tanan niyang tawo ug nagkampo sila sa Jahaz. Unya, giataki nila ang Israel. ²¹ Apan si Yahweh, ang Diyos sa Israel, mitugyan kang Sihon ug sa iyang katawhan sa kamot sa Israel. Gibutog sila ug nabihag ang tanang yuta sa mga Amorita, ang namuyo didto. ²² Busa, nadaog ang tibuok teritoryo sa mga Amorita gikan sa Arnon hangtod sa Jabbok; gikan sa disyerto hangtod sa Jordan.

²³ Gikuha ni Yahweh, Diyos sa Israel, kining yutaa sa mga Amorreo ug gihatag sa iyang katawhan. Unsa may imong katungod sa pagkuha niining yutaa? ²⁴ Wala ba kaninyo karon ang gihatag sa inyong diyos nga si Chemosh? Sa samang paagi, amoa usab ang gihatag kanamo ni Yahweh, among Diyos. ²⁵ Mas maayo ba kamo kay kang Balak, anak ni Zipor, ang hari sa Moab? Nakig-away ba siya o miatake sa Israel? ²⁶ Sulod sa 300 ka tuig, nagpuyo sa Jesbon ang Israel ug sa mga syudad nga nagsalig niini. Nagpuyo usab sila sa Aroer ug sa mga baryo ug syudad sa duha ka bahin sa Jordan. Nganong wala kini nimo bawia niadtong panahona? ²⁷ Wala ko ikaw pasakiti. Apan daotan ka kaayog tinagdan kanako, kay giatake ako nimo. Pahukma si Yahweh, ang Maghuhukom, karong adlaw, tali sa mga anak sa Israel ug sa mga alawa sa Amon."

²⁸ Apan ang hari sa mga Amonita wala maminaw sa mensahe ni Jefte.

Ang anak nga babaye ni Jefte

• ²⁹ Mikunsad kang Jefte ang espiritu ni Yahweh, ug miadto siya sa Gilead ug Manases agi sa Mizpa sa Gilead, ug misulod sa teritoryo sa mga Amonita.

³⁰ Naghimog panaad si Jefte kang

Yahweh: "Kon padaugon ako nimo, ³¹ isakripisyo ko alang kanimo ang mounag guwa sa akong balay aron pagsugat kanako inigbalik ko nga madaugon. Alang siya kang Yahweh ug himuon ko siya nga halad-sinunog.

³² Dayon, gilabang ni Jefte ang teritoryo sa mga Amonita aron pagpakigsangka kanila, ug gipadaog siya ni Yahweh. ³³ Gigukod sila gikan sa syudad sa Aroer hangtod sa ganghaan sa Minnith ug Abel Keramim. Nakuha niya ang 20 ka lungsod ug napildi ang mga Amonita.

³⁴ Sa pagbalik ni Jefte sa iyang balay sa Mizpa, miguwa aron pagsugat kaniya ang iyang anak nga babaye. Nalipay kaayo ang anak sa pagkakita sa amahan, ug misayaw kini dinuyogan sa gamay niyang tambor. Bugtong siyang anak; gawas kaniya wala nay lain, babaye o lalaki.

³⁵ Sa pagkakita ni Jefte sa anak, gigisi niya ang iyang sinina ug miingon: "Anak ko, gigun-ob mo ang akong kinabuhi. Nakahimo akog panaad kang Yahweh nga dili ko na mabakwi." ³⁶ Mitubag siya: "Amahan, naaad ka kang Yahweh, tumana kini, kay gipadaog ka niya. ³⁷ Mohangyo lang ako nga hatagan ako nimog duha pa ka bulan nga mabuhì. Igahin ko kining panahona sa pagkuyog-kuyog sa akong mga higala sa kabukiran. Magbangotan ako didto, kay dili na man ako makaminyo." ³⁸ Si Jefte miingon: "Sige, lakaw." Ug gipaadto siya sa duha ka bulan. Siya ug ang iyang mga kaubang babayi nangadto sa kabukiran. Nagbangotan sila, kay dili na man siya makaminyo.

³⁹ Human sa duha ka bulan, mibalik siya sa iyang amahan ug gituman ni Jefte ang panaad. Ang dalaga wala pa gayod makapanghilawas ug ulitawo. Naggikan dinhi ang kustombre sa mga Israelita: ⁴⁰ Ang mga anak nga

• 29. Gisaysay sa Biblia ang panumpa ni Jefte, apan wala kini komentaryohi. Makita ang dagkong kahuyangan niining bayanihan.

babaye sa Israel moadto sa bukid kada tuig aron pagbangotan sa anak nga babaye ni Jefte, ang Gileadita, sulod sa upat ka adlaw.

12¹ Nagkahugpong ang kalalakin-an sa Efraim, milabang sa Jordan paingon sa amihanan ug miingon kang Jefte: “Nganong gidatto ug gisulong man nimo ang mga Amonita nga wala kami nimo paubana? Tungod niini, sunugon ka namo sulod sa imong balay.”² Si Jefte mitubag: “Ang akong katawhan ug ako nakatagamtam ug kalisos sa pakigsangka sa mga Amonita. Nangayo ako kaninyog tabang, apan wala ako ninyo luwasa sa ilang kamot.”³ Sa pagkakita ko nga walay miabot aron pagtabang nako, gisugal ko ang kaugalingon kong kinabuhi. Milakaw ako ug nakigsangka sa mga Amonita, ug gihatag sila ni Yahweh sa akong kamot. Nan, nganong ania kamo karon aron pagpakigbatok kanako?

⁴ Gitapok ni Jefte ang mga lalaki sa Gilead ug gisulong ang Efraim. Gibuntog nila ang taga- Efraim nga miingon: “Kamong taga-Gilead, mga puga kamo gikan sa Efraim ug Manases.”⁵ Gikuha sa Gilead ang mabawng mga dapit sa Jordan ug gibabagan ang mga agianan. Ang kada puga sa Efraim miingon: “Paagia ako.” Ang mga lalaki sa Gilead mangutana: “Taga-Efraim ka ba?” Kon moingon nga “Dili”.⁶ Moingon usab sila “Sigi, sultig Shibolet.” Apan moingon siya: “Shibolet”, kay ang Efraimita dili makalitok niinig tarong. Busa, dakpon siya ug putlan sa tutonlan sa mabawng mga dapit sa Jordan. Mikabat og 42,000 ka tawo sa Efraim ang nahanaw niadtong panahona.

⁷ Nangulo si Jefte sa Israel sulod sa unom ka tuig. Namatay siya ug gilubong sa iyang syudad, sa Mizpa sa Gilead.

⁸ Misunod pagkapangulo sa Israel si Ibban nga taga-Betlehem. ⁹ Aduna siyay 30 ka lalaki ug 30 ka babaye nga anak. Ang 30 ka babaye giminyo niya gawas sa iyang kaliwat. Apan nagdala siyag 30 ka babaye alang sa mga anak nga lalaki. Nangulo siya sa Israel sulod sa pito ka tuig. ¹⁰ Sa pagkamatay niya gilubong siya sa Betlehem.

¹¹ Misunod si Elon nga taga-Zabulon pagpangulo sa Israel. Nangulo siya sa Israel sulod sa 10 ka tuig. ¹² Unya, namatay

siya ug gilubong sa Ayalon, sa yuta sa Zabulon.

¹³ Human niya, si Abdon, anak ni Hillel sa Piraton, ang nangulo sa Israel. ¹⁴ May 40 siya ka anak nga lalaki ug 30 ka apung lalaki nga nagsakay sa 70 ka asno. Nangulo siya sa Israel sulod sa walo ka tuig. ¹⁵ Namatay siya ug gilubong sa Piraton, sa kabukiran sa Efraim, duol sa bukid sa mga Amorrore.

Si Samson

13^{*} ¹ Nagbuhat na usab ug daotan kang Yahweh ang mga Israelita. Busa, gitugyan sila sa kamot sa mga Pilisteo sulod sa 40 ka tuig.

² May tawo sa Sora sa kaliwat ni Dan nga gihinganlag Manoa; dili makaanak ang iyang asawa. ³ Nagpakita sa babaye ang Anghel ni Yahweh ug miingon: “Wala ka magmabdos ug wala manganak; apan tan-awa, manamkon ka ug manganak ug lalaki.” ⁴ Busa, pag-amping nga dili ka moinom ug bino o bisag unsang ilimnon nga makahubog; ni mokaon sa mga pagkaon nga dili limpyo. ⁵ Magmabdos ka sa batang lalaki nga mahimong Nazir ni Yahweh sukad sa sabakan sa iyang inahan. Dili putlon ang iyang buhok kay halad kini kang Yahweh. Siyay unang mangita sa kagawasan sa mga Israelita sa pangdaug-daog sa mga Pilisteo.

⁶ Miadto ang babaye sa iyang bana ug miingon: “May mensahero sa Diyos nga sama kahalangdon sa Anghel nga nakigsulti kanako. Wala ako mangutana diin siya gikan. Wala usab siya mosulti sa iyang ngalan.”

⁷ Apan miingon siya: “Manamkon ka ug manganak ug lalaki. Gikan karon dili ka moinom ug bino o mga ilimnong makahubog, ni mokaon sa bisag unsa nga dili limpyo. Ang imong

• **13.1** Misulod ang upat ka mugbong istorya bahin ni Samson. Taga bukid si Samson nga naghupot og talagsaong kusog; ug kinaugalingon siyang nakig-away sa mga Pilisteo. Daghan ang kasugiran bahin sa iyang kadaogan.

Giasoy ang katingalahang pagkahimugso ni Samson gikan sa magtiayon nga wala tugahig

anak. Mao kini ang sagad nga pamaagi sa Diyos, sama sa nahitabo ni Isaac (Gen 18) ug ni Samuel (1 S 1) ug sa ulahing hitabo ni Juan nga Magbubunyang (Lc 1:5).

Nazir ang bata, sa ato pa gisaad alang sa Diyos sumala sa karaang seremonyas sa mga Israelita (Num 6:1). Ang pagkahinalad niya sa Diyos tinubdan sa iyang kusog.

anak mahimong Nazir ni Yahweh gikan sa sabakan sa iyang inahan hangtod sa iyang kamatayon.”

⁸Mitawag si Manoa kang Yahweh ug miingon: “Nangamuyo ako nimo, O Yahweh, nga ang lalaki sa Diyos nga imong gipadala mobalik unta aron tudloan kamig unsaon pagpadako sa bata nga ipanganak.” ⁹Naminaw si Yahweh kang Manoa. Busa, ang Anghel ni Yahweh miadto sa babaye nga naglingkod sa kaumahan. Sa gihapon si Manoa, ang bana, wala diha sa pag-abot sa Anghel.

¹⁰Midalagan dayon ang babaye aron pagpahibalo sa bana ug miingon: “Tanawa, ania na usab ang lalaki nga mianhi sa usang adlaw.” ¹¹Naabtan ni Manoa ang lalaki ug giingnan: “Ikaw bay nakigsulti niining babayhana?”

Mitubag siya: “Ako.” ¹²Miingon si Manoa: “Kon matuman na ang imong gisulti, unsang balaora ug direksiyona ang sundon sa bata?”

¹³Mitubag ang Anghel: “Buhatan niya ang gisulti ko sa babaye. ¹⁴Dili siya motilaw sa maggikan sa ubas, ni moinom ug bino o ilimnong makahubog, ni mokaon sa dili limpyo. Kinahanglang sundon sa babaye ang tanan kong gisugo.”

¹⁵Unya, miingon si Manoa sa Anghel: “Pabilin una uban kanamo. Mag-andam kamig nating kanding alang kanimo. (Wala mahibalo si Manoa nga ang lalaki Anghel ni Yahweh.) ¹⁶Apan miingon siya kang Manoa: “Bisag magpabilin pa ako uban kaninyo, dili ako motilaw sa inyong pagkaon. Apan kon buot mong mohimog halad-sinunog, ihalad kini kang Yahweh. ¹⁷Busa, miingon si Manoa sa Anghel: “Unsay imong ngalan aron kapasidunggan ka namo kon matuman na ang imong gisulti?” ¹⁸Mitubag ang Anghel: “Nganong nangutana ka sa akong ngalan? Kahibulongan kini.” ¹⁹Gikuha ni Manoa ang nating kanding ug ang halad-pagkaon ug gihalad ibabaw sa bato nga halad-sinunog alang kang Yahweh nga naghimog mga katingalahan.

²⁰Adunay nahitabo samtang nagtan-aw si Manoa ug ang iyang asawa. May kalayo nga miguwa sa altar paingon sa langit, ug ang Anghel ni Yahweh misaka taliwala sa kalayo.

Sa pagkakita niini ni Manoa ug sa asawa, natumba sila nga nag-ubo sa yuta. ²¹Sa wala na magpakitang balik ang Anghel kang Manoa ug sa iyang asawa, nahibalan ni Manoa nga Anghel diay kadto ni Yahweh. ²²Miingon siya sa iyang asawa: “Mamatay ta, kay nakita nato ang Diyos.” ²³Mitubag ang asawa: “Kon gusto pa ni Yahweh nga mamatay ta, wala unta niya dawata ang mga halad gikan sa atong ka-

mot, dili unta niya pasagdan nga mahitabo kining tanan, ni isulti ang atong nadunggan.”

²⁴Nanganak ang babaye ug batang lalaki nga gihinganlan niyag Samson. Midako ang bata uban sa panabang ni Yahweh. ²⁵Misugod pagtandog kaniya ang Espiritu ni Yahweh didto sa Mahane Dan, tunga-tunga sa Sora ug Estaol.

Mga sugilanon ni Samson

14 ¹Midulhog si Samson sa Timna ug nakakita siyag Pilistea. ²Mitungas siya ug misulti sa iyang amahan ug inahan: “Nakakita akog Pilistea sa Timna. Kuhaa siya aron maakong asawa.” ³Miingon ang amahan ug inahan: “Wala ka bay napilian sa mga anak nga babaye sa imong mga igsoon ug sa tanan mong katawhan? Pilistea ba gayod ang imong pangasaw-on kang-sang kaliwatan mga pisot?”

Miingon si Samson sa iyang amahan: “Kuhaa siya alang kanako. Nakagusto ako kaniya.” ⁴Wala sila masayod nga gikan kini kang Yahweh nga nangitag away sa mga Pilistea nga niadtong panahona nagmando sa Israel.

⁵Midulhog si Samson sa Timna kauban ang iyang amahan ug inahan, ug sa pag-abot nila sa parasan may gamayng liyon nga nagngulob, nagpaingon kaniya. ⁶Mikunsad ang Espiritu ni Yahweh kang Samson nga midugmok sa liyon nga daw sama ra sa pagdugmok og nating kanding, kamot ray gigamit. ⁷Wala siyag gisulti bahin niini sa iyang amahan ug inahan.

⁸Milakaw siya ug nakigsulti sa naibugan niyang babaye. Human sa igong panahan, mibalik siya aron pakigminyo sa babaye, apan mitipas siya sa agianan aron pagtan-aw sa patayng lawas sa liyon. Nakita niya ang duot sa putyokan ug dugos sa lawas sa liyon. ⁹Gikuha niya ang dugos ug samtang naglakaw, gikaon kini.

Sa pag-abot niya sa ila, gihatagan niyag dugos ang iyang ginikanan nga mikaon usab. Wala siya mosulti nga gikan kini sa patayng lawas sa liyon. ¹⁰Unya, ang amahan ni Samson miadto sa babaye, ug mihatag si Samson ug dakong kumbira sumala sa nabatasan sa mga kaslonog lalaki. ¹¹Sa pagpakita niya sa mga Pilistea gihatagan siyag 30 ka lalaki isip mga abay sa kasal.

¹²Miingon kanila si Samson: “Anaa akoy tigmo. Kon makatag-an kamo sa hustong tubag sulod sa pito ka adlaw sa kumbira, hatagan ko kamog 30 ka kupo ug 30 usab ka linong panapton. ¹³Kon dili, kamoy muhatag kanako ug 30 ka kupo ug 30 usab ka linong panapton.” Mitubag sila: “Sultihi na kami sa imong tigmo; mamainaw kami.”

¹⁴ Miingon siya: “Gikan sa mikaon miguwa ang makaon, ug gikan sa kusgan, miguwa ang katam-is.” ¹⁵ Human sa tulo ka adlaw, wala pay nakahubad sa tigmo. Busa, sa ikaupat, giingnan nila ang asawa ni Samson: “Kumbinseha si Samson sa pagpasabot kanamo sa tigmo. Kon dili, sunogon ka namo ingon man ang imong pamilya. Gidapit ba kami aron pangawatan?”

¹⁶ Misugod paghilak ang asawa ni Samson, miadto sa bana ug miingon: “Wala ka na makagusto ug mahigugma kanako. Gitigmoan nimo ang mga batan-on sa akong katawhan, apan wala ako nimo pasabta niini.” Mitubag siya: “Wala ko gani pasabta ang akong ginikanan, nganong pasabton ko man ikaw?” ¹⁷ Naghilak siya sa atubangan sulod sa pito ka adlaw hangtod nga nahuman ang kumbira. Sa ikapito, iya na kining gipasabot. Gipul-an na si Samson sa paghinilak sa asawa. Ug gisulti kini sa babaye sa iyang katagilungson.

¹⁸ Sa ikapito ka adlaw, sa wala pa mosulod ang kinasal sa ilang lawak, ang katawhan sa syudad miingon kang Samson: “Unsay mas tam-is kay sa dugos? Ug unsay mas kusgan kay sa liyon?” Miingon siya: “Kon wala pa kamo magdaro ginamit ang nati kong baka, dili unta kamo makatag-an sa tigmo.”

¹⁹ Unya, gikunsaran siya sa Espiritu ni Yahweh. Midulhog siya sa Askalon ug gipatay ang 30 ka tawo. Gikuha niya ang ilang nakawat, ug gihatag ang mga linong panapton sa nakatag-an sa tigmo. Sa dakong kasuko, mibalik siya sa balay sa iyang amahan. ²⁰ Ug gihatag ang asawa ni Samson sa usa sa mga abay niya sa kasal.

15 ¹ Wala madugay, sa ting-ani sa trigo, mibisita si Samson sa iyang asawa. Nagdala siyag nating kanding, ug miingon: “Buot kong muadto sa lawak sa akong asawa.” Apan dili siya pasudlon sa amahan sa babaye. ² Miingon ang amahan: “Abi kog wala ka nay gusto kaniya, maong gihatag ko siya sa imong abay. Pangasaw-a na lang ang manghod.” ³ Mitubag si Samson: “Karon buot kong patas na kami sa mga Pilisteo, buot ko silang pasakitan.”

⁴ Miguwa si Samson ug nanakop ug 300 ka lobo. Nagkuha siyag pipila ka sulo. Gihigtan niya ang ikog sa ikog nga tinagparis ang mga lobo, gibutang ang mga sulo sa tunga sa duha ka ikog ug ⁵ gidagkotan. Dayon gibuhian ang mga lobo nga nanalagan paingon sa trigohan sa mga Pilisteo. Giingon niya niini pagsunog ang mga bi-nangang trigo ug ang wala pa maani. Napil ang parasan ug ang kakahoyan sa olibo.

⁶ Nangutana ang mga Pilisteo: “Kinsay naghimo niini?” Mitubag sila: “Si Samson,

ang umagad sa taga-Timna, kay gikuha man ang iyang asawa ug gihatag sa abay.” Busa, nanungas sila ug gisunog ang babaye ug ang iyang pamilya. ⁷ Miingon kani-la si Samson: “Kay inyo man kining gibuhat, dili ako moundang hangtod nga makapanimalos ako.” ⁸ Nakahimo siya kanilag dakong kadaot. Unya, milakaw siya ug mipuyo sa langob sa kabatohan sa Etam.

⁹ Mitungas ang mga Pilisteo sa kabukiran sa Juda ug miatake sa Lehi. ¹⁰ Nangutana ang mga lalaki sa Juda: “Nganong nanganhi kamo ug miatake kanamo?” Mitubag sila: “Nanganhi kami aron pagdakop kang Samson. Among buhaton kaniya ang iyang gibuhat kanamo.”

¹¹ Mikabat og 3,000 ka lalaki sa Juda ang miadto sa langob sa kabatohan sa Etam ug miingon kang Samson: “Nakahibalo ka ba nga gipanimaslan kami sa mga Pilisteo? Karon tan-awa ang imong nahimo.” Mitubag siya: “Ang ilang gihimo kanako mao usab akong gihimo kanila.”

¹² Miingon sila: “Nanganhi kami aron paggapos ug patugyan kanimo sa mga Pilisteo.” Giingnan sila ni Samson: “Saari ako nga dili ako ninyo patyon.” ¹³ Mitubag sila: “Gapuson ka lang ug itugyan kanila, apan dili patyon.” Gigapos siyag duha ka bag-ong pisi ug gidala gikan sa kabatohan. ¹⁴ Sa pag-abot nila sa Lehi, midalagan ang mga Pilisteo paingon kaniya nga naninggig sa kadaugan. Apan ang Espiritu ni Yahweh mikunsad kang Samson ug ang pisi namurag panaptong lino nga nasunog sa kalayo, ug nabadbad gikan sa iyang kamot. ¹⁵ Nakakita siyag preskong bukog sa papangig sa asno, gikuha niya ug gigamit pagpatay sa 1,000 ka tawo. ¹⁶ Dayon, miingon si Samson: “Pinaagi sa bukog sa papangig sa asno, nakahatag ako kanila ug dakong kadaot; pinaagi sa bukog sa papangig sa asno, nakapatay akog 1,000 ka tawo.”

¹⁷ Humag sulti, gilabay niya ang bukog. Busa, gitawag kadtong lugara ug Ramat-lehi. ¹⁸ Unya, giuhaw siya pag-ayo, ug mitawag kang Yahweh sa pag-ingon: “Gihatagan mo ang imong ulipon sa dakong kadaugan. Mamatay lang ba ako karon sa kahaw ug mahulog sa kamot sa mga pisot?”

¹⁹ Gilungugan ni Yahweh ang yuta sa Lehi ug miguwa ang tubig. Miinom si Samson ug mibalik ang iyang kusog. Naulian siya. Tungod niini, ginganlan ang tubod ug En-hakoro nga atua pa sa Lehi hangtod karon.

²⁰ Nangulo si Samson sa Israel sulod sa 20 ka tuig sa panahon nga didto ang mga Pilisteo.

16 ¹ Sa Gaza nakakita si Samson ug buri-kat. Natulog siya sa gipuy-an sa babaye ug usa ka gabii. ² Sa pagkahibalo sa mga lalaki sa Gaza nga anaa si Samson,

nagronda sila ug naghulat sa mga ganghaan sa syudad. Nagpabilin silang hilom sa tibuok gabii, ug nakahuna-huna: “Hulaton nato siya hangtod sa kaadlawon unya, atong patyon.”³ Apan natulog lang si Samson hangtod sa tungang gabii. (Ug mi-bangon siya, migunit sa tabla sa pultahan sa ganghaan sa syudad ug gilangkat kini uban sa trangka. Unya, iya kining gipas-an ug gidala ibabaw sa bungtod atbang sa Hebron.

Si Samson ug Delaila

⁴ Naibog si Samson sa babaye nga nagpuyo sa walog sa Sorec, si Delaila. ⁵ Ang mga pangulo sa mga Pilisteo miingon sa babaye: “Pangitag paagi nga madani siya. Kinahanglang masayod ka diin siya makakuha sa iyang kusog, ug unsaon siya pagpildi ug paggaid. Unya, hatagan ka namog 11 ka salapi.”

⁶ Busa, nangutana si Delaila kang Samson: “Tug-ani ako kun diin gikan ang imong kusog ug unsaon ka pag-gapos aron mabuntog?” ⁷ Mitubag si Samson: “Kon hiktan akog pito ka bag-o ug basa-basang hikot sa pana, mawala ang akong kusog. Mapareho na ko kang bisag kinsang lalaki.”

⁸ Ang mga pangulong Pilisteo nagpadala kang Delaila ug pito ka bag-o ug basa-basang hikot sa pana. Ug gigapos niya si Samson. ⁹ Uban sa mga lalaki nga nagtago sa iyang balay, misinggit siya: “Samson, nangan-hi ang mga Pilisteo!” Apan giputol-putol ni Samson ang mga hikot nga morag panaptong lino nga nasunog. Wala gihapon nila mahibaloi kun diin gikan ang iyang kusog.

¹⁰ Unya, miingon si Delaila kang Samson: “Gibinuangan lang ako nimo ug gibakakan. Sultihni ako kun unsaon

ka pagbuntog?” ¹¹ Mitubag si Samson: “Kon hiktan akog pito ka bag-ong pisi nga wala pa magamit, mawala ang akong kusog. Mapareho na ko kang bisag kinsang lalaki.” ¹² Gigapos siya ni Delaila ug pito ka bag-ong pisi nga wala pa magamit. Apan sa pagsinggit ni Delaila: “Ania ang mga Pilisteo!”, gibugto usab ni Samson ang pisi sa iyang mga kamot nga daw hilo lang kini. ¹³ Busa, miingon si Delaila: “Hangtod kanus-a ako nimo binuangi ug bakaki? Sultihni ako kun unsaon ka pagbuntog.” Mitubag si Samson: “Kon masalapid nimo sa lalahan sa habol ang pito ka hugpong sa akong buhok ug mapahugtan sa pugong sa buhok, mawala ang akong kusog.” ¹⁴ Gilaylayan siya ni Delaila aron makatulog, gisalapid sa lalahan sa habol ang pito ka hugpong sa buhok ug gipahugtan sa pugong sa buhok. Unya, misinggit siya: “Ania ang mga Pilisteo!” Nagmata si Samson ug gibitad niya ang lalahan uban sa hugpong sa buhok. Wala gihapon mahibaloi ni Delaila kun diin gikan ang iyang kusog.

¹⁵ Miingon kaniya si Delaila: “Matud pa nimo nahigugma ka kanako, apan wala kanako ang imong kasingkasing. Gibinuangan ako nimo sa makatulo na. Wala ka motug-an kun diin gikan ang imong kusog.” ¹⁶ Namugos si Delaila ug nagsamok-samok kaniya kada adlaw sa mga pangutana. Miabot ang panahon nga gisamukan na pag-ayo si Samson. ¹⁷ Busa, mitug-an siya sa tinuod: “Wala pa maputli ang akong buhok kay Nazir man ko, hinalad kang Yahweh, gikan pa sa sabakan sa akong inahan. Kon maputlan ang

• **16.4** Human sa pagpakita ni Samson isip “superman” nga kanunayang mobuntog sa mga Pilisteo, gipakita sa istorya nga babaye ang nakabuntog kaniya.

Gibutyag ni Samson kang Delaila ang gipannumpa niya sa Diyos isip Nazir; nga anaay bahin sa iyang lawas nga gigahin alang kang Yahweh, ang tinubdan sa dili kasagaran niyang kusog.

Kahuyangan sa mga bayani. Mitugyan si

Samson sa kaugalingon, lawas ug kalag, sa babaye nga wala mahigugma kaniya. Ang kataposang parapo, naghigot sa kamatayan ni Samson. Gipakita dinhi sa kataposang higayon ang pagpadayag sa iyang pagtoo kang Yahweh.

Dunay giingon sa Biblia nga “mas maayong tagoan lang sa kaugalingon ang sikreto sa hari”, ug “ayawg iitsa sa mga baboy ang mga perlas, kay tamak-tamakan lang kini...”

akong buhok, mawala ang akong kusog. Mapareho na ako kang bisag kinsang lalaki.”

¹⁸ Nasabtan ni Delaila nga tinuod na ang gisulti ni Samson. Busa, gitawag niya ang mga pangulong Pilisteo ug giingnan: “Dali! Gisultihan na ako sa iyang tinagoan. Nangangha sila ug mihatag sa gisaad nga salapi. ¹⁹ Hinunoo, gilaylayan ni Delaila si Samson aron makatulog sa iyang paa ug gitawag ang lalaki aron pagputol sa pito ka hugpong sa buhok. Sa pagkahuman dali na siyang buntugon, kay nawala na man ang iyang kusog.

²⁰ Sa pagsinggiti ni Delaila: “Samson, ang mga Pilisteo!” Nagmata siya. Nagtuo siya nga maluwas gihapon niya ang kaugalingon sama sa mga nangaging panahon. Apan nalimot siya nga wala na kaniya si Yahweh. ²¹ Gidakop siya sa mga Pilisteo, gilugit ang mata, ug gidala sa Gaza diin gikadenahan siyang duha ka kadenang bronse ug gipatuyok sa galingan sa prisohan. ²² Apan human sa pagputol mitubo gihapon ang buhok ni Samson.

Ang kamatayon ni Samson

²³ Ang mga pangulong Pilisteo nagtapok aron paghalad ug sakripisyo sa ilang diyos nga si Dagon. Naghimo silag dakong pyesta, ug miingon: “Gitugyan sa atong diyos si Samson dinhi sa atong kamot!” ²⁴ Sa pagkakita nila kang Samson gihimaya nila ang ilang diyos sa pag-ingon: “Gitugyan sa diyos si Samson, atong kaaway, sa atong kamot. Nakadaot siya sa atong nasod; gipatay niya ang atong mga lalaki.”

²⁵ Sa pagsaulog, miingon sila: “Dad-a diri si Samson aron paglipay kanato. Busa, gikuha siya sa prisohan

ug gibutang tunga-tunga sa mga haligi. Gikahimut-an siya pag-ayo. ²⁶ Miingon si Samson sa mga batang lalaki nga nagguniit sa iyang kamot: “Dad-a ako sa dapit diin mahikap ko ang mga haligi nga gisukaran niining temploha aron makasandig ako.” ²⁷ Puno ang templo sa mga babaye ug lalaki ug sa tanang pangulo sa mga Pilisteo. Sa may atop mga 3,000 ka lalaki ug babaye ang nagtan-aw kang Samson aron malingaw.

²⁸ Misangpit si Samson kang Yahweh sa pag-ingon: “Ginoong Yahweh, hinumdomi intawon ako. Ibalik ang akong kusog niining higayona aron makapanimalos ako sa mga Pilisteo tungod sa akong mata.”

²⁹ Gihinol ni Samson ang duha ka haligi sa tunga-tunga nga gisukaran sa templo ug gidap-ig ang tuong kamot sa usa ka haligi ug ang wala sa pikas. ³⁰ Unya, misinggit siya: “Pakamatya ako uban sa mga Pilisteo!” Giduot niya sa tibuok kusog ang mga haligi. Nahugpaan sa templo ang mga pangulo ug mga tawo didto. Mas daghan pa ang nangamatay uban ni Samson, kaysa iyang napatay samtang buhi siya.

³¹ Gikuha siya sa mga igsoon niyang lalaki ug sa tibuok pamilya sa iyang amahan ug gilubong tunga-tunga sa Zora ug Estaol, sa lubong sa iyang amahan nga si Manoa. Nangulo siya sa Israel sulod sa 20 ka tuig.

Ang sugilanon ni Miqueas

17 ¹ Usa niana ka adlaw ang lalaki nga si Miqueas sa kabukiran sa Efraim ² miingon sa iyang inahan: “Ania kanako ang 1100 ka salaping plata nga gikuha kanimo ug, tungod ini, nanunglo ka. Ako kining iuli karon.” ³ Mitubag ang inahan: “Hatagan kag kaayohan ni Yahweh, anak!” Ug giuli niya ang 1100 ka salapi sa inahan.

Apan miingon ang inahan: “Sa kauga-

• **17.1** Gitapos kining basahona sa duha ka naila nang sugilanon sa kinabuhi sa Israel niadtong panahona. Human nila dayega ang panahon nga wala sila magkinahanglag mga hari (8:22), giila sa tagsulat ang kadaotan nga mia-

bot sa katawhan gumikan sa kawalay pangulo nga magdalag kahiusa.

Sa mga ulohan 17 ngadto sa 18, gipakita nga kon kulang o walay awtoridad nga magdumala sa tinoohan, mosangpot kini sa kahim-

lingon kong kamot gihalad ko na kang Yahweh kining salapi. Pinaagi niini makahimo ang akong anak ug estatuwa nga hinulma sa puthaw. Busa, ako kining ibalik kanimo.”

⁴ Mao nga giuli gayod niya ang salapi sa inahan. Gilain sa inahan ang 200 alang sa mananalsal aron paghimog estatuwa nga hinulma sa puthaw. Ug gibutang kini sa balay ni Miqueas. ⁵ Sa ingon, si Miqueas aduna nay Balay sa Diyos. Naghimo usab siyag efod aron makapangonsulta kang Yahweh bahin sa ilang pagripa, ug mga gagmayng larawan sa pipila sa mga diyos-diyos. Gihalad usab niya ang usa sa iyang mga anak nga pari. ⁶ Walay hari ang Israel niadtong panahona. Naghimo ang kada usa ug maayo sumala sa kinaugalingong panan-aw.

⁷ May batan-ong Levita sa Betlehem sa Juda, kaliwat ni Moises, nga nagpuyo didto uban sa kaliwat ni Judah. ⁸ Mibiya siya sa Betlehem usa niana ka adlaw aron pagpangitag kapuy-an isip bisita lang. Miabot siya sa balay ni Miqueas sa kabukiran sa Efraim. ⁹ Gipangutana siya ni Miqueas: “Diin ka gikan?” Mitubag siya: “Levita ako gikan sa Betlehem. Nangita akog kapuy-an.” ¹⁰ Miingon si Miqueas: “Puyo sa akong balay. Huna-hunaa nga amahan ka nako ug pari. Hatagan ko ikaw ug 10 ka salapi kada tuig, panapot ug pagkaon.” Busa, misulod ang Levita sa balay ni Miqueas.

¹¹ Mipuyo siya sa balay ni Miqueas ug nahimong daw anak. ¹² Gikonsagrahan ni Miqueas ang Levita ug gihimo niyang pari ang batan-on nga nagpabilin sa balay. ¹³ Miingon si Miqueas: “Nakahibalo ako nga hatagan na ako karon ug mga pabor ni Yahweh. Kay ang Levita naako mang pari.”

18 ¹ Walay hari niadtong panahona sa Israel. Nangitag kapuy-an ang kaliwat ni Dan nga hangtod niadtong adlawa wala pa makadawat ug bahin sa kabilin sa mga kaliwat sa Israel. ² Nagpadalag lima ka banggiitang lalaki gikan sa Zora ug Estaol Ang mga Danita, ang tanan gikan sa kaliwat ni Dan. Manuroy ug manan-aw sila sa yuta. Giingnan sila: “Lakaw, suroya ang nasod.” Miabot sila sa kabukiran sa Efraim duol sa balay ni Miqueas diin nagpalabay sila sa kagabhion.

³ Kay duol ra man sila sa balay, nailhan nila ang tingog sa batan-ong Levita. Busa,

nanulod sila ug nangutana: “Kinsay nagdala kanimo dinhi? Unsay imong nahimo? Nganong ania ka?” ⁴ Gisultihan niya sila sa giбуhat ni Miqueas alang kaniya. “Gibayaran ako niya aron maiyang pari.” ⁵ Miingon sila: “Pangutana kang Yahweh aron among mahibaloan kon magmalampuson ba ang among pagsuroy-suroy o dili.” ⁶ Ang pari mitubag: “Lakaw kamo sa kalinaw. Nagtan-aw si Yahweh sa inyong panaw.”

⁷ Mibiya ang lima ka tawo ug miabot sa Lais. Nakita nila nga ang taga didto nagpuyo nga may kasigurohan pinasikad sa kustombre sa taga Sidon, hilomon ug masaligon nga katawhan; walay kagubot ug masuwagan. Namuyo sila layo sa taga-Sidon, ug wala malambigit sa uban.

⁸ Sa pagbalik nila sa ilang mga igsoon sa Zora ug Estaol, gipangutana sila: “Unsay dala ninyong balita?” ⁹ Mitubag sila: “Dali, mandagto ta ug atakihon ta sila. Maayo kayo ang nasod nga among nakit-an. Apan nganong nahilom kamo? Ayawg dugaya ang pangandam pagbihag niining yutaa. ¹⁰ Makita ninyo didto ang dili matahapon nga katawhan. Lapad ang ilang yuta nga gitugyan sa Diyos sa atong kamot. Walay nakulang dinhi.”

¹¹ Nanggikan sa Zora ug Estaol ang 600 ka armadong lalaki sa kaliwat ni Dan nga ¹² nanungas ug nagkampos sa Cariatirim, sa Juda. Busa, hangtod karong adlaw ang kasadpang bahin sa Cariatirim gitawag ug Mahaneh Dan. ¹³ Gikan didto nangagi sila sa kabukiran sa Efraim ug miabot sa balay ni Miqueas.

¹⁴ Unya, ang lima ka lalaki nga misuroy aron pagsusi sa kayutaan miingon sa ilang mga igsoon: “Nakahibalo ba kamo nga sa usa niining mga balaya dunay Efod nga gigamit pagpangonsulta kang Yahweh, pipila ka gagmayng larawan sa mga diyos-diyos ug estatuwa nga gihulma sa puthaw? Karon nasayod na kamog unsay buhaton.”

¹⁵ Miagig laing dalan ang mga tropa ug misulod sa balay sa batan-ong Levita, sa balay ni Miqueas. Nangatahoran sila. ¹⁶ Nagbarog sa tugkaran sa ganhaan ang 600 ka armadong Danita. ¹⁷ Nanaka usab ang lima ka lalaki nga nanuroy aron pagsusi sa kayutaan ug nanulod sa balay ni Miqueas. ¹⁸ Gikuha ang estatuwa, ang efod nga gigamit sa pagpangonsulta kang Yahweh ug ang gagmayng larawan sa mga diyos-diyos. Nagtindog ang pari sa gang-

tang nga ang kaparian magpatuyang sa buot nilang buhaton. Angay natong timan-an nga sa maong panahon, ang mga lalaki sa tribo ni Levi naghalad sa kaugalingon alang sa pag-alagad kang Yahweh (Num 3).

Sa 18:27, mabasa sa Biblia, nga wala lang panumbalinga ang linuog nga pagpatay.

Niadtong panahona wala pa makaamgo ang mga Israelita sa kabililhon sa tawhanong kinabuhi sa kaaway o sa isig ka Israelita. Wala nila isipang bililhon ang kinabuhi sa tawo gawas sa tibuk katawhan. Alang kanila mas bug-at pa ang pagpuo sa lasang kay sa pagpatay sa mga langyaw.

haan uban sa 600 ka armadong lalaki ug miingon: “Unsay inyong gihimo?”¹⁹ Mitubag sila: “Hilom ug kuyog kanamo! Mas gusto ka bang magpari sa balay sa usa lang ka tawo o sa usa ka kaliwat sa Israel?”

²⁰ Nalipay niini ang pari. Gikuha niya ang efod, ang mga gagmayng larawan ug ang estatua, ug mikuyog sa mga sundalo.

²¹ Mipadayon sa ilang panaw ang mga Danita; nag-una ang mga babaye, bata, hayopan ug bilihon nilang mga butang.²² Sa layo-layo na sila sa balay ni Miqueas, naninggit ang mga tawo sa kasikbit nga kabalayan, ug migukod kanila.²³ Mibalik ang taga-Dan ug miingon kang Miqueas: “Unsay nahitabo kanimo nga misinggit ka man?”²⁴ Mitubag siya: “Gikuha ninyo ang mga diyos nga akong gihimo; ug mikuyog ang akong pari. Unsa pay nahibilin kana-ko? Unya, mangutana pa kamo kun unsay nahitabo?”²⁵ Ang taga-Dan mitubag: “Hilom! Tingalig may mga init og ulo nga moduol aron pagpatay kanimo ug sa imong banay.”²⁶ Mipadayon ang taga-Dan sa ilang panaw. Mibalik si Miqueas sa balay sa pagkakita niya nga mas lig-on sila kay kaniya.

²⁷ Sa laing bahin, anaa na nila ang mga diyos-diyos nga gihimo ni Miqueas ug ang pari nga nagsilbi kaniya. Mipadayon sila ug misulong sa taga-Lais, ang hilomon ug masaligon nga katawhan. Gipatay nila sa espada ang katawhan ug gisunog ang syudad.²⁸ Walay nakatabang kanila, kay nag-puyo man sila layo sa Sidon nga nahimutang sa walog nga miabot sa Bet-Rejob. Wala sila malambigit sa uban.

Gipatindog nilag balik ang syudad ug nanimuyo didto.²⁹ Ila kining ginganlag Dan aron paghandom sa ilang ginikanan nga si Dan, anak ni Israel. Mao kini ang Lais kaniadto.³⁰ Gigahinan nilag lugar ang estatua ug si Jonatan – kaliwat ni Guerson, anak ni Moises ug ang iyang mga anak sunod kaniya. Nahimo silang mga pari sa tribu ni Dan hangtod nga gipapahawa sa yuta ang katawhan.³¹ Busa, gipatindog nila ang mga larawan sa diyos-diyos nga hini-mo ni Miqueas ug nagpabilin didto sulod sa dugay nga panahon, samtang ang Balay ni Yahweh didto sa Silo.

Ang krimen sa Guibea

19¹ Niadtong panahona wala hari ang Israel. May usa ka Levita sa mga utlanan sa kabukiran sa Efraim nga mikhag babaye sa Betlehem sa Juda nga gipuyo-puyo niya.² Apan nagmaluibon ang

babaye kaniya ug mibalik kini sa balay sa amahan sa Betlehem sa Juda. Milabay ang upat ka bulan,³ giduaw siya sa bana ug gihangyo sa pagbalik sa ilang balay. Nagdala ang bana ug usa ka ulipon ug duha ka asno.

Gipadayon siya sa babaye sa balay sa amahan nga nalipay kaayong nakakita kaniya.⁴ Gipadayon usab siya sa ugawang lalaki ug amahan sa babaye. Nagpabilin siya uban kanila sulod sa tulo ka adlaw. Nangaon sila ug nangingom, ug didto matulog.⁵ Sa ikapat ka adlaw, namangon silag sayo sa buntag ug nangandam pagpauli ang Levita. Apan ang amahan sa babaye miingon sa umagad: “Kaon una aron mabalik ang imong kusog. Unya, makalakaw ka na.”

⁶ Nanglingkod ang duha, nangaon ug nangingom. Unya, ang ugawang lalaki miingon: “Anhi na lang palabay sa kagabhion ug paglingaw-lingaw.”⁷ Dayon, mitindog ang Levita, kay molakaw na. Apan namugos ang ugangan. Busa, didto na lang siya magpalabay sa kagabhion.

⁸ Sa ikalima na ka adlaw mibangon usab siyag sayo sa buntag aron molakaw, apan ang amahan sa babaye miingon: “Dugangi pa ang imong kusog ug pabilin hangtod sa hapon.” Nangaon silag dungan.⁹ Apan sa pagpanindog na sa bana, sa puyo-puyo ug sa ulipon aron manglakaw, miingon ang ugangan: “Tan-awa, nagkangitngit na. Anhi na lang palabay sa kagabhion ug lingawa ang imong kaugalingon. Makapauli ka ugma sayo sa buntag ug makalakaw pa-ingon sa imong balay.”¹⁰ Apan ang Levita wala musugot nga didto magpalabay sa kagabhion. Mitindog siya, mibiya ug miabot sa atbang sa Jebus o Jerusalem. Gidala niya ang duha ka minontorahang asno, ang puyo-puyo ug ang ulipon.

¹¹ Hapon na kaayo sa pag-abot nila sa Jebus. Busa, miingon sa agalon ang ulipon: “Dili na ta molakaw og layo. Mangadto hinuon ta sa syudad sa mga Jebuseo ug magpalabay didto sa kagabhion.”¹² Mitubag ang agalon: “Dili ta mangadto sa syudad sa mga langyaw diin wala Israelita. Mangadto ta sa Guibea.” Mipuno siya:¹³ “Dali ug mangadto ta ug magpalabay sa kagabhion sa Guibea o sa Rama.”¹⁴ Unya, nagpadayon sila sa panaw. Sa pagsalop na sa adlaw miabot sila atbang sa Guibea sa Benjamin.¹⁵ Miliko ug mingadto sila sa Guibea aron pagpalabay sa kagabhion. Mingadto sila sa plasa sa syudad ug nanglingkod didto. Wala ni bisan kinsa sa

• **19.1** Wala kalainan kini sa mabasa sa Gen 19 busa, ang komentaryo dinhi susama ra usab sa Genesis. Ang mga tudling 24 ngadto sa 25 ug sa 27 ngadto sa 28 salawayong talan-

awon sa ubos rang pag-ila sa mga lalaki tali sa mga babaye nga giisip lang nga mga dulaan ug tigbuhat sa mga buluhaton nga gilikayan sa mga lalaki.

mga taga-didto ang nagpadayon kanila aron aduna silay katulgan. ¹⁶Unya, may tigulang nga lalaki nga miabot gikan sa trabaho sa kaumahan, sa bukid sa Efraim. Nanimuyo siya sa Guibea isip bisita, kay ang katawhan didto gikan man sa kaliwat ni Benjamin. ¹⁷Sa pagtan-aw sa tigulang nga lalaki sa usa ka bahin nakaalinggat siya sa bisita sa may plasa sa syudad ug nangutana: “Diin man kamo gikan ug asa kamo paingon?” ¹⁸Mitubag siya: “Miagi lang kami. Gikan kami sa Betlehem sa Juda ug paingon sa utlanan sa kabukiran sa Efraim. Miadto ako sa Betlehem sa Juda ug mopauli na ako karon. Apan dinhi walay midapit kanako pag-adto sa ilang balay. ¹⁹May sagbot kami ug lunhawng kompany alang sa among nga asno, ug pan ug bino alang kanako, sa akong asawa ug sa batan-ong lalaki nga among kuyog. Wala na kamiy kinahanglanon pa.” ²⁰Ang tigulang nga lalaki miingon: “Mahimo kamong modayon sa akong panimalay. Tagaan ko ikaw sa tanan mong gikinahanglan. Apan ayaw lag palabay sa kagabhion dinhi sa plasa.” ²¹Busa gidala sila sa iyang balay ug gihatagag kompany ang mga asno. Nanghimasa ang nagpanaw unya, nangaon ug nanginom.

²²Samtang namahulay sila, ang mga daotang lalaki sa syudad miadto sa balay, nanuktok sa pultahan ug miingon sa tigulang nga lalaki, ang tag-iya: “Paguwaa ang lalaki nga imong gipadayon sa imong panimalay aron paglingaw kanamo. ²³Miguwa ang tag-iya sa balay ug misulti: “Ayaw, akong mga igsoon, ayaw siyag binuangi. Ako siyang bisita, mao nga ayaw siyag buhatig daotan. ²⁴Ania hinuon ang akong anak nga babaye, ulay siya, ug ania usab ang kapuyo sa akong kauban. Ihatag ko sila kaninyo kon ganahan kamo. Dad-a sila ug buhata kanila ang maayo alang kaninyo, apan ayawng tanduga kining tawhana.” ²⁵Wala siya paminawa sa mga tawo. Busa, gikuha sa lalaki ang iyang puyo-puyo ug gidala sa gawas. Gilugos ang babaye ug gibuungan sa tibuok gabii ug sa kaadlawan na siya gibuhian.

²⁶Sayo sa buntag, misaka ang babaye ug natumba sa pultahan sa balay sa tawo diin nagpuyo ang iyang bana. Mihigda siya didto hangtod sa adlawan na. ²⁷Sa pagbangon sa bana sa buntag, giablihan niya ang pultahan sa balay ug miguwa aron pagpadayon sa panaw. Apan nakita niya ang babaye nga iyang puyo-puyo, naghigda sa may pultahan sa balay, naggunit sa sira ang kamot. ²⁸Miingon siya sa babaye: “Bangon, kay manglakaw na ta.” Apan wala motubag ang babaye. Busa, gikarga kini sa asno ug namauli sila.

²⁹Sa pag-abot sa balay, nagkuha ang bana ug kutsilyo ug gihiwa-hiwa ang nag-

kalinainlaing bahin sa lawas sa puyo-puyo. Gibahin-bahin kini sa dose ka piraso ug gipadala sa tibuok teritoryo sa Israel. ³⁰Ang matag nakakita miingon: “Hangtod karon, wala mahitabo ang samang butang gikan sa paggawas sa mga Israelita sa yuta sa Ehipto. Hunahunaa pag-ayo! Sultihi kami kun unsay angay buhaton!”

20¹ Busa, ang tanang anak sa Israel, ang tibuok katilingban gikan sa Dan hangtod sa Berseba, apil ang Gilead nagkatapok nga usa ka katawhan atubangan ni Yahweh sa Mizpa.

² Ang mga pangulo sa tanang katawhan ug sa tanang kaliwat sa Israel nanambong sa asembleya sa katawhan sa Diyos: 400,000 ka lalaki ang naglakaw lang ug armadog espada ang tanan.

³ Nakahibalo ang mga lalaki sa kaliwat ni Benjamin nga ang mga Israelita nangadto sa Mizpa.

Miingon ang mga anak sa Israel: “Sultihi kamig nganong nahitabo kini.” ⁴ Miingon ang Levita, bana sa gipatay nga babaye: “Miabot ako sa Guibea didto sa Benjamin uban sa akong puyo-puyo aron pagpalabay sa kagabhion. ⁵ Sa gabii, ang mga lumolupyo sa Guibea nanggawas ug giliyokan nila ang balay. Buot ko nilang patyon. Gilugos nila ang akong puyo-puyo ug namatay siya. ⁶ Unya, gidala ko siya sa amoa ug gihiwa-hiwa, usa ka piraso alang sa kada teritoryo sa Israel, kay ang ilang gihi-mo makaulaw sa Israel. ⁷ Karon nga ania ang tanang anak sa Israel, hisgoti kini ninyo. Unya, pagpakanaog kamog hukom.”

⁸ Nanindog ang tanan isip usa ka katawhan ug miingon: “Walay usa kanamo ang mopauli sa iyang tolda ni mobalik sa iyang balay. ⁹ Kini ang among buhaton sa katawhan sa Guibea: magripa kami. ¹⁰ Unya, magkuha kami gikan sa mga kaliwat sa Israel ug 10 ka lalaki sa kada 100, 100 sa kada 1,000, ug 1,000 sa kada 10,000. Manguha silag pagkaon alang sa kasundalohan nga moadto aron pagsilot sa Guibea sa Benjamin tungod sa krimen nga nahimo sa namuyo didto batok sa Israel.” ¹¹ Mao nga ang tanang lalaki sa Israel nagkahiya isip katawhan batok sa syudad.

¹² Unya, ang mga kaliwat ni Israel nagpadalang mga mensahero sa tibuok kaliwatan ni Benjamin aron pag-ingon: “Unsa kining krimen nga nabuhat ninyo? ¹³ Ambi ang mga daotang lalaki sa Guibea, patyon sila aron mawagtang ang daotan sa Israel.” Apan ang mga Benjaminita wala magpakabana sa mga igsoong Israelita.

¹⁴ Sa laing bahin, mibiya ang mga Benjaminita sa ilang mga syudad. Nagtapok sila sa Guibea aron pag-atubang sa mga Israelita. ¹⁵ Nianang adlaw mikabat ug 26,000 ang mga lalaking Benjaminita nga

naggikan sa nagkalain-laing siyudad, armadog mga espada. Wala pay labot niini ang taga-Guibeaa ¹⁶nga may 700 ka banggiitang lalaki, walhon ang tanan ug dalang makalabay ug bato nga walay siyap.

¹⁷Ang katawhan sa Israel nag-ihap usab sa ilang mga tawo. Walay labot ang Benjamin nga may 400,000 ka lalaki nga makamaong mugamit ug espada, ang tanan mga manggugubat. ¹⁸Nanglakaw sila ug nangadto sa Betel ug nangutana kang Yahweh: “Kinsay mouna kanamog asdang aron pagpakigsangka sa mga anak ni Benjamin?” Mitubag si Yahweh: “Ang Juda.”

¹⁹Ang mga Israelita namangon ug sayo ug nagkampo atbang sa Guibeaa. ²⁰Unya nanguwa sila aron pagpakigsangka sa mga Benjaminita. Giplanohan nila ang ilang mga pwesto batok sa Guibeaa. ²¹Apan ang mga Benjaminita miguwa sa Guibeaa ug mipatay ug 22,000 ka Israelita nianang adlawa.

²²Apan gidasig sa katawhan sa Israel ang matag-usa mao nga ang mga anak sa Israel miatagi sa mga Benjaminita.

²³Ang mga anak sa Israel nanungas aron magbakho sa atubangan ni Yahweh hangtod sa gabii. Nangutana sila kang Yahweh sa pag-ingon: “Makigsangka ba kami pag-usab sa mga anak sa among igsoon nga si Benjamin?” Si Yahweh mitubag: “Lakaw batok kanila.” ²⁴Busa, ang katawhan, ang kasundalohan sa Israel, nanga-isog pag-usab ug namalik sa ilang mga pwesto sa ikaduhang adlaw ang nagpaduol sa mga Benjaminita. ²⁵Niadlong adlawa usab, nanggawas ang mga Benjaminita batok kanila ug nakapatay 18,000 ka Israelita nga armadog espada.

²⁶Unya, nanungas sa Betel ang tanang Israelita, ang tanang katawhan. Didto naglingkod sila ug nanghilak hangtod sa gabii ug naghimog halad-sinunog ug halad sa kalinaw sa atubangan ni Yahweh. ²⁷Mikonsulta na usab ang mga Israelita kang Yahweh. Atua didto ang Arka sa Kasabotan. ²⁸Uban ni Finjas, anak ni Eleazar nga anak ni Aaron, iyang ministro, nangutana sila: “Mabalik pa ba kami aron makig-away sa mga anak sa among igsoon nga si Benjamin o dili?” Si Yahweh mitubag: “Lakaw kamo ugma. Kay itugyan ko sila sa inyong kamot.”

²⁹Nagbutang ug mga lalaki libot sa Guibeaa ang mga Israelita aron pagbanhig sa syudad. ³⁰Sa ikatulo ka adlaw, nanglakaw sila batok sa Guibeaa. Sama sa mga nangaging panahon, namalik sila sa ilang pwesto. ³¹Ang mga anak ni Benjamin naggawas batok kanila, apan ang mga Israelita miputol sa mga agianan balik sa syudad. Ug ang mga Benjaminita, sama sa nangaging panahon, nanulong sa mga sundalo sa Israel. Gipatay nila ang 30 ka tawo sa dalan

padulong sa Betel ug sa Guibeaa. ³²Busa, ang mga Benjaminita nagtuo: “Sama kaniadto mabuntog nato sila.”

Apan ang mga Israelita miingon sa ilang kaugalingon: “Manalagan ta aron mahilayo sila sa syudad. Unya, putlon nato ang mga agianan.” ³³Mibiya sa kampo ang tanang lalaki sa Israel ug nagpawesto sa Baal-Tamar. Nanggawas sa ilang nahimutangan ang mobanhig ug mipaingon sa kasadpan sa Guibeaa. ³⁴Nangabot ang 10,000 ka piniiling lalaki gikan sa tibook Israel aron pagpakig-away sa Guibeaa. Grabe kaayo ang panagsangka mao nga wala makamatikod ang mga Benjaminita sa kadaot nga hapit na moabot kanila. ³⁵Unya, gibuntog ni Yahweh ang mga Benjaminita atubangan sa Israel. Nianang adlawa nakapatay ang mga Israelita og 25,000 ka Benjaminita, nga pulos mga armadog espada.

³⁶Bisag napildi ang mga Benjaminita, miatras ang mga sundalo sa Israel, kay misalig man sila sa mga mobanhig nga ilang gibutang sa Guibeaa. ³⁷Nanggawas ang mga lalaki nga mobanhig ug nagkatagtag. Gisulong nila ang Guibeaa ug gibuntog ang tibook syudad. ³⁸Nakahuna-huna ang mga lalaki sa Israel sa timailhan nga bagang aso nga mogawas sa syudad. Niini, mobalik dayon ang mga Israelita ug nakigsangka.

³⁹Busa, nagpakaaron-ingnon sila nga mangiskapo; apan namalik diha nga ang mga Benjaminita nakapatay mga 30 ka tawo ug nagtuo nga makabuntog na usab sila sama sa unang panagsangka. ⁴⁰Unya, nakita ang aso gikan sa syudad. Sa pagpanglingi sa mga Benjaminita, nakita nila nga nasunog ang tibook syudad ug nagpaingon na ang aso sa kalangitan. ⁴¹Sa pagatubang na sa mga Israelita, nangurog ang mga Benjaminita tungod sa kadaot nga midangat kanila. ⁴²Nangatras sila atubangan sa mga sundalo sa Israel ug miikyas paingon sa disyerto. Apan naabtan sila sa mga Israelita nga nanggawas sa syudad ug gilaglag sila. ⁴³Unya, giliyokan ang mga lalaking Benjaminita ug gigukod nga walay pahulay. Gibuntog sila atbang sa Guibeaa sa may sidlakan.

⁴⁴Mikabat sa 18,000 ka Benjaminita ang natumba nga pulos mga banggiitang manggugubat. ⁴⁵Miatras ang nahibilin ug nanalagan paingon sa disyerto, sa kabatohan sa Rimmon. Mga 5,000 ka sundalo ang nangamatay sa pagpaingon nila didto. Gigukod pa gayod nila ang nahibilin hangtod sa Gideon. Napatay ang mga 2,000 ka lalaki.

⁴⁶Niadlong adlawa, nangamatay ang 25,000 ka sundalong Benjaminita nga armadog mga espada ug mga banggiitang manggugubat. ⁴⁷Apan 600 ang nakaiikyas ug nanalagan paingon sa disyerto sa kabatohan sa Rimmon diin nagpabilin sila didto

sulod sa upat ka bulan. ⁴⁸ Misulong ang mga sundalo sa Israel sa mga lungsod sa mga Benjaminita ug gipatay sa espada ang katawhan lakip ang kahayopon ug ang tanan nga atua didto. Gisunog usab ang tanang syudad nga ilang nakit-an.

21 * ¹ Nanumpa sa Mizpa ang mga lalaki sa Israel: “Walay usa kanamo nga mohatag sa anak nga babaye sa kaminyon sa usa ka Benjaminita.

² Nanungas sa Betel ang mga tawo ug nanglingkod hangtod sa gabii sa atubangan ni Yahweh nga gitawag nila, ug midangyugoy sa hilabihang pagbangotan.

³ Miingon sila: “Yahweh, Ginoo sa Israel, nganong nahitabo man kini sa Israel? Nanong ang usa sa mga kaliwat niini nawala karong adlaw?” ⁴ Sa sunod adlaw misayo pagbangon ang katawhan ug naghimo didto ug altar diin naghalad silag halad-sinunog ug halad sa kalinaw. ⁵ Unya, nangutana ang mga Israelita: “Kinsa sa mga kaliwat sa Israel ang wala moadto sa asembleya ni Yahweh?” Mahinuklogon silang nanumpa nga ang dili moadto sa Mizpa sa atubangan ni Yahweh kinahanglang mamatay.

⁶ Naluoy ang mga anak ni Israel sa igso-ong mga Benjaminita, ug miingon: “Napuo karong adlaw ang usa ka kaliwat sa Israel. ⁷ Unsay among buhaton aron mahatagag mga asawa ang nahibilin? Nakapanaad na kami kang Yahweh sa dili paghatag sa kaminyon sa among mga anak nga babaye.”

⁸ Tungod niini nangutana sila: “May kaliwat ba sa Israel nga wala moadto sa Mizpa atubangan ni Yahweh?” Nahibal-an nila nga walay gikan sa Jabes sa Gilead nga miadto sa kampo aron pag-ampo. ⁹ Busa, nagsenso sila. Nakita nila nga walay gikan sa Jabes sa Gilead.

¹⁰ Unya, ang katilingban nagpadalag 12,000 ka banggiitang lalaki nga ilang giingnan: “Lakaw ug ihowes-dekutsilyo ang mga lumolupyo sa Jabes sa Gilead, lakip ang mga babaye ug mga bata. ¹¹ Kini ang buhata: Patya ang tanang lalaki ug babaye nga dili na birhen. Apan ayawg patya ang mga dalaga.” ¹² Gihimo kini ug nakakita silag 400 ka batan-ong birhen nga nanimuyo sa Jabes sa Gilead (nga birhen pa). Gidala sila sa kampo sa Silo sa yuta sa Canaan.

• **21.1** Hangtod nga walay giila nga pangulo o hari nga mohukom, ang matag pamilya o tribo manalipod ug manimalos alang sa kaugalingon nilang sakop. Walay laing paagi sa pagpanalipod sa matag usa diha sa kadaghanan nga walay awtoridad. Niining kahimtanga, ang Krimen makapasangka sa usa ka tribo ug sa lain sama sa gisaysay dinhi: ang gubat ug ka-

¹³ Unya, nagpadala ang katilingban ug mga mensahero sa mga Benjaminita sa kabatohan sa Rimmon aron pagpakig-uli kanila. ¹⁴ Namalik ang mga Benjaminita. Gihatag sa mga Israelita sa Jabes ang mga dalaga sa Gilead, apan dili pa sila igo sa tanan.

¹⁵ Ang katawhan naluoy na usab sa Benjaminita, kay gitugot man ni Yahweh nga mapuo ang usa sa mga kaliwat sa Israel. ¹⁶ Busa, ang mga katigulangan sa katilingban miingon: “Unsay atong mabuhat aron kahatagag mga asawa ang nahibilin? Gipamatay na ang mga babaye sa mga Benjaminita.” ¹⁷ Miingon pa sila: “Unsaon man pagpaniguro nga mabuhi ang mga Benjaminita aron walay kaliwat sa Israel nga malaglag? ¹⁸ Dili na ta makahatag kanila sa atong mga anak nga babaye, kay nakahimo na ta ug panaad: Tinunglo ang mohatag ug pangasaw-onon sa mga Benjaminita.”

¹⁹ Apan miingon sila: “Pangilin na karon kang Yahweh nga gisaulog kada tuig sa Silo sa amihanan sa Betel, sa sidlakan sa dalan paingon sa Siquem gikan sa Betel, ug sa habagatan sa Lebona.” ²⁰ Busa, giingnan nila ang mga Benjaminita: “Lakaw ug panago kamo sa may parasan. ²¹ Pangandam aron inig-abot sa mga dalaga sa Silo nga magsayaw sa grupo-grupo. Pangawas dayon kamo sa parasan ug ang kada lalaki mosikop sa iyang asawa. Unya, lakaw sa yuta sa mga Benjaminita.

²² Kon ang ilang mga amahan ug igso-ong lalaki mangabot aron pagpasakag sumbong batok kaninyo, amo silang ingnon: Sabta sila; tan-awa, tungod sa gubat dili na ta makahatag ug asawa alang sa kada usa kanila. Inosente kamo kay dili kamo ang naghatag kanila sa inyong mga dalaga. Kon kamo pa, nan wala ninyo tumana ang inyong gisaad.”

²³ Busa, mihulat ang mga Benjaminita ug misikop sa babaye nga gikinahanglan nila. Unya, nanglakaw sila ug namalik sa ilang kabilin. Gipabangon nilag balik ang ilang syudad ug nanimuyo sila didto.

²⁴ Nanglakaw ang mga Israelita paingon sa ilang pinuy-anan. Miadto ang kada lalaki sa iyang kaugalingong kaliwat ug pamilya.

²⁵ Niadtong panahona, walay hari ang Israel. Naghimo ang kada usa sa maayo alang kaniya.

laglagan sa tribo ni Benjamin. Dili hinuon angayng isipon nga insakto gayod ang mga numero dinhi.

Naghatag kinig pagtulon-an: bisan sa kasalanan ug kasaypanan ni Benjamin, walay tribo nga nahanaw. Bisan pa sa kalisdanan nga ilang giatubang, may salin nga naluwas.